

**UTENOS KOLEGIJOS
VERSLO IR TECHNOLOGIJŲ FAKULTETO
VERSLO IR VADYBOS KATEDROS
BUHALTERINĖS APSKAITOS STUDIJŲ PROGRAMA**

TVIRTINU
Dekanė

Regina Bagdonavičienė
2017-06-15

**UAB „VILKARAGIS“ NUOSAVO KAPITALO APSKAITA IR
ANALIZĖ**

BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo autorė
BA-13I gr. stud.

Natalja Zadorskaja
2017-06-02

Recenzentas
Profesorius

habil. dr. Vytautas Vaškelaitis
2017-06-14

Darbo vadovė
Lektorė

Loreta Bagdanavičienė
2017-06-02

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
SAVOKOS, TERMINAI.....	6
ĮVADAS	8
1. ĮMONĖS KAPITALO SAŲVOKA, JO STRUKTŪROS FORMAVIMAS IR REGITRAVIMAS APSKAITOJE	10
1.1. Kapitalo struktūros analizės aspektai	10
1.2. Įstatinis kapitalas	14
1.3. Akcijų priedai	18
1.4. Rezervai	18
1.5. Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	21
2. NUOSAVO KAPITALO FINANSINĖS ANALIZĖS REIŠMĖ, OBJEKTAS IR METODAI.....	23
2.1. Finaninės analizės apibrėžimas ir reišmė	23
2.2. Finaninės analizės objektas ir turinys	23
2.3. Finaninės analizės šaltiniai	23
2.4. Balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų horizontalioji analizė.....	24
2.5. Balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų vertikalioji analizė.....	25
2.6. Pelningumo rodiklių klasifikavimas	25
2.7. Pardavimo pelningumo analizė.....	26
2.8. Turto pelningumo analizė	26
2.9. Kapitalo pelningumo analizė	26
3. UAB „VILKARAGIS“ NUOSAVO KAPITALO APSKAITA IR FINANSINĖ ANALIZĖ	28
3.1. Nuosavybės apskaita.....	28
3.2. UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė.....	31
3.3. UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė.....	34
3.4. UAB „VILKARAGIS“ pelningumo rodikliai ir jų analizė	36
3.5. UAB „VILKARAGIS“ kapitalo pelningumą veikiančių veiksnių analizė.....	37
IŠVADOS	39
REKOMENDACIJOS	40
LITERATŪRA	41
PRIEDAI	43
1. Priedas UAB "VILKARAGIS" sąskaitų plano ištrauka.....	44
2. Priedas UAB "VILKARAGIS" balansas 2014 m.....	46

3. Priedas UAB "VILKARAGIS" balansas 2015 m.....	48
4. Priedas UAB "VILKARAGIS" balansas 2016 m.....	50
5. Priedas UAB "VILKARAGIS" pelno (nuostolių) ataskaita 2014 m.....	52
6. Priedas UAB "VILKARAGIS" pelno (nuostolių) ataskaita 2015 m.....	53
7. Priedas UAB "VILKARAGIS" pelno (nuostolių) ataskaita 2016 m.....	54
8. Priedas UAB "VILKARAGIS" pelningumo rodiklių apskaičiavimas 2013 - 2016 m.....	55
9. Priedas UAB "VILKARAGIS" kapitalo pelningumą veikiančių veiksnių apskaičiavimas 2013 - 2016 m.....	56

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Kapitalo sudėties skirstymas	11
2 pav. Nuosavo kapitalo sudėtis	13
3 pav. Akcijų atmainos	15
4 pav. Įstatinio kapitalo apskaitos principai	16
5 pav. Rezervų rūšys.....	18
6 pav. Pelno (nuostolių) paskirstymas.....	21
7 pav. Įmonės veiklos analizės šaltinių klasifikacija.....	24
8 pav. UAB „VILKARAGIS“ privalomojo rezervo palyginimas (Eur.)	29
9 pav. UAB „VILKARAGIS“ nepaskirstyto pelno (nuostolio) pokytis 2013 - 2016 m.(Eur.)	30
10 pav. UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo pokytis 2013 - 2016 m. (Eur.).....	30
11 pav. UAB „VILKARAGIS“ ataskaitinių metų pelno (nuostolio) pokytis 2013 - 2016 m.	31
12 pav. UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontaliosios analizės pokyčių dydžiai 2013 - 2016 m. (Eur.)	34
13 pav. UAB „VILKARAGIS“ pelningumo rodikliai 2013 - 2016 m. (proc.).....	37
14 pav. UAB „VILKARAGIS“ kapitalo pelningumą veikiančios veiksniai 2013 - 2016 m. (proc.)	38

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė Įmonės nuosavas kapitalas.....	12
2 lentelė UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo sudėtis ir jo pokytis 2013 - 2016 metais	29
3 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2013 – 2014 metais.	32
4 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2014 – 2015 metais.	32
5 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2015 – 2016 metais.	33
6 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2013 – 2014 metais.....	34
7 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2014 – 2015 metais.....	35
8 lentelė UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2015 – 2016 metais.....	36

Natalja Zadorskaja. UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo apskaita ir analizė. Buhalterinės apskaitos studijų programos studento baigiamasis darbas. Vadovas: lektorė Loreta Bagdanavičienė. Utenos kolegijos Verslo ir technologijų fakulteto Verslo ir vadybos katedra. Utena, 2017.

SANTRAUKA

Kiekviena organizacija, nepriklausomai nuo jų organizacinių – teisinių formų nuosavybės turi ekonominius išteklius - kapitalą, kuris yra būtinas finansų ir ekonominės veiklos vykdymui. Kapitalo sąvoka siaurąja prasme – tai savininkų nuosavybė arba nuosavas kapitalas. Teisės aktuose nuosavas kapitalas apibrėžiamas kaip ūkio subjekto turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus. Kapitalo kaip apskritai nuosavybės fenomenas buhalterinėje apskaitoje yra labai sudėtingas, nes ši kategorija ne tik neapčiuopiama, bet ir gana abstrakti. Kapitalo apskaitos operacijos vykdomos palyginti retai, o jų registravimas buhalterinėje apskaitoje reikalauja labai gero ne tik buhalterinio, bet ir juridinio pasirėngimo. Todėl labai svarbu teisingai taikyti teisės aktų nuostatas nuosavo kapitalo apskaitai.

Viena svarbiausių problemų, su kuria tenka susidurti įmonės vadovams yra efektyviai paskirstyti nuosavo kapitalo lėšas tolimesnei įmonės ekonominei veiklai vykdyti. Priimdami sprendimus kaip formuoti įmonės kapitalo struktūrą, vadovai turi įvertinti daug veiksnių ir sukurti sąlygas ekonomikos augimui. Todėl turi būti padaryti tyrimai, analizė ir nuosavo kapitalo apskaitos organizavimas. Reikia efektyviai subalansuoti skolintas ir nuosavas lėšas bei nustatyti kapitalo struktūros formavimą.

Tam kad ištirti įmonių kapitalo struktūros formavimą, reikia žinoti kapitalo sudėtį, jo savybes ir kapitalo formavimo teorines žinias.

Baigiamojo **darbo objektas** – nuosavo kapitalo apskaita ir analizė. **Darbo tikslas** – apibrėžti nuosavo kapitalo reikšmę įmonei, jo rūšis bei skirstymą, išnagrinėti UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo apskaitą ir analizę .

Darbo uždaviniai:

- Aptarti nuosavo kapitalo ekonominę esmę ir reikšmę įmonei;
- Aptarti nuosavo kapitalo finansinės analizės reikšmę, objektą;
- Išanalizuoti nuosavo kapitalo pokytį per nagrinėjamąjį laikotarpį UAB „VILKARAGIS“;
- Išnagrinėti UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo pokyčio įtakojančius veiksnius.

Tyrimo metodai. Įmonės dokumentų analizė, loginė analizė, apskaitos standartų ir norminių aktų analizė, straipsnių periodinėje spaudoje analizė, literatūros analizė, sintezė bei apibendrinimas.

Pagrindiniai žodžiai: kapitalas, rezervai, pelnas, nuostolis, apskaita.

Natalja Zadorskaja. UAB „VILKARAGIS“ equity accounting and analysis. Accounting program student thesis. Supervisor: Lecturer Loreta Bagdavičienė. Utena College of Business and Technology, faculty of Business and Management Department. Utena, 2017.

SUMMARY

Every organization, regardless of their organizational - legal forms of ownership have economic resources - capital, which is necessary for financial and economic activity. The concept of capital in the strict sense - it's owners or shareholders' equity. The law or equity is defined as the entity's assets, the remainder of the total assets minus liabilities. In general it's very difficult to explain property's accounting purposes, because this category not only intangible but quite abstract. Capital's accounting transactions carried out frequently, and their recording in accounting requires legal training. It is therefore very important to correctly apply the provisions of equity accounting.

One of the major problems that face the company managers is to effectively allocate capital funds to further the company's economic activity. When taking decisions on how to structure the company's capital structure, managers must evaluate many factors and create the conditions for economic growth. It should therefore be made by research, analysis and equity accounting organization. You need to balance effectively borrowed and own funds, and determine the capital structure formation.

In order to investigate the formation of capital structure, it is necessary to know the capital structure, the characteristics of capital formation and the theoretical knowledge.

Final thesis – equity accounting and analysis. **The aim** – to define equity interest entities, the type and distribution, consider the UAB "VILKARAGIS" equity accounting and analysis.

Work tasks:

- Discuss equity economic substance and significance of the company;
- Discuss the equity value of financial analysis, object;
- To analyze the change in equity during the period at UAB “VILKARAGIS”;
- Examine UAB “VILKARAGIS” equity change affect.

Research methods. Companies document analysis, logical analysis, accounting standards and normative analysis of articles in periodicals analysis, literature analysis, synthesis and generalization.

Key words: capital, reserves, profit, loss, accounting.

SĄVOKOS, TERMINAI

Akcijos – vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininkų teisę dalyvauti akcinės bendrovės valdyme.

Akcijų priedai – akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės nuosavo kapitalo dalis, lygi akcijų emisijos kainos ir nominaliosios vertės skirtumui.

Apmokėtas įstatinis kapitalas – apmokėta pasirašytų akcijų nominaliosios vertės dalis.

Įmonės balansas (toliau – balansas) – finansinė ataskaita, kurioje nurodomas visas įmonės turtas, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną.

Įmonės nuosavas kapitalas (toliau – nuosavas kapitalas) – įmonės turto vertės dalis, likusi iš visos turto vertės atėmus visų įsipareigojimų vertę.

Įmonės nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje pateikiami duomenys apie įmonės nuosavo kapitalo pasikeitimą per ataskaitinį laikotarpį.

Įmonės pelno (nuostolių) ataskaita (toliau – pelno (nuostolių) ataskaita) – finansinė ataskaita, kurioje nurodomos visos įmonės ataskaitinio laikotarpio pajamos, sąnaudos ir veiklos rezultatai – pelnas arba nuostoliai.

Įmonių grupės įmonė – tos pačios įmonių grupės patronuojančioji arba patronuojamoji įmonė.

Įstatinis kapitalas (pasirašytasis) – pasirašytų akcijų nominaliųjų verčių suma.

Nepaskirstytasis pelnas – įmonės sukauptas ir įstatymų nustatyta tvarka dar nepaskirstytas pelnas.

Nepaskirstytieji nuostoliai – įmonės sukaupti ir įstatymų nustatyta tvarka dar nepadengti nuostoliai.

Pardavimo pajamos – ekonominės naudos padidėjimas per ataskaitinį laikotarpį dėl prekių pardavimo ir paslaugų teikimo, dėl kurio padidėja įmonės turtas arba sumažėja įsipareigojimų ir dėl to padidėja nuosavas kapitalas, išskyrus papildomus savininkų įnašus.

Pardavimo savikaina – per ataskaitinį ir ankstesnius laikotarpius patirtos išlaidos, tenkančios per ataskaitinį laikotarpį suteiktoms paslaugoms ir parduotoms prekėms.

Perkainojimo rezervas – rezervas, sudaromas perkainojus ilgalaikį materialųjį turtą ir (arba) tikrąja verte įvertinus su veiksmingomis apsidraudimo priemonėmis susijusį finansinį turtą ir finansinius įsipareigojimus.

Privalomasis rezervas – įstatymų nustatyta tvarka sudaromas rezervas, skirtas įmonės nuostoliams padengti.

Rezervas – laikinasis (tikslinis) pelno panaudojimo apribojimas, skirtas savininkų numatytiems tikslams.

Rezervas savoms akcijoms įsigyti – savoms akcijoms įsigyti sudaromas rezervas, kurio dydis yra ne mažesnis už numatytą įsigyti savų akcijų įsigijimo verčių sumą.

Savos akcijos – akcijos, kurias įsigijo jas išleidusi akcinė bendrovė ar uždaroji akcinė bendrovė.

IVADAS

Kiekviena organizacija, nepriklausomai nuo jų organizacinių-teisinių formų nuosavybės turi ekonominius išteklius - kapitalą, kuris yra būtinas finansų ir ekonominės veiklos vykdymui. Kapitalo (lot. *Capitalis* – pagrindinis) sąvoka tiek finansinėje apskaitoje, tiek finansinėje atskaitomybėje – nevienareikšmė ir viena sudėtingiausių. Kapitalas turi būti suvokiamas kaip vienas iš įmonės finansavimo šaltinių, šiuo požiūriu (plačiąja prasme) jis susideda iš *nuosavo* ir *pasiskolinto* kapitalo, jį šitaip traktuoja teisininkai ir bendrosios ekonomikos atstovai, todėl tokios jo sudedamosios dalys nurodytos ir šiuo metu galiojančiame LR akcinių bendrovių įstatyme (Gediminas Kalčinskas, 2015).

Temos aktualumas. Kapitalo sąvoka siaurąja prasme – tai savininkų nuosavybė arba nuosavas kapitalas. Teisės aktuose nuosavas kapitalas apibrėžiamas kaip ūkio subjekto turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus. Kapitalo kaip apskritai nuosavybės fenomenas buhalterinėje apskaitoje yra labai sudėtingas, nes ši kategorija ne tik neapčiuopiama, bet ir gana abstrakti. Kapitalo apskaitos operacijos vykdomos palyginti retai, o jų registravimas buhalterinėje apskaitoje reikalauja labai gero ne tik buhalterinio, bet ir juridinio pasirengimo. Todėl labai svarbu teisingai taikyti teisės aktų nuostatas nuosavo kapitalo apskaitai.

Viena svarbiausių problemų, su kuria tenka susidurti įmonės vadovams yra efektyviai paskirstyti nuosavo kapitalo lėšas tolimesnei įmonės ekonominei veiklai vykdyti. Priimdami sprendimus kaip formuoti įmonės kapitalo struktūrą, vadovai turi įvertinti daug veiksnių ir sukurti sąlygas ekonomikos augimui. Todėl turi būti padaryti tyrimai, analizė ir nuosavo kapitalo apskaitos organizavimas. Reikia efektyviai subalansuoti skolintas ir nuosavas lėšas bei nustatyti kapitalo struktūros formavimą.

Darbo objektas – nuosavo kapitalo apskaita ir analizė.

Darbo tikslas – apibrėžti nuosavo kapitalo reikšmę įmonei, jo rūšis bei skirstymą, išnagrinėti UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo apskaitą ir analizę .

Darbo uždaviniai:

- Aptarti nuosavo kapitalo ekonominę esmę ir reikšmę įmonei;
- Aptarti nuosavo kapitalo finansinės analizės reikšmę, objektą;
- Išanalizuoti nuosavo kapitalo pokytį per nagrinėjamąjį laikotarpį UAB „VILKARAGIS“;
- Išnagrinėti UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo pokyčio įtakojančius veiksnius.

Tyrimo metodai

Įmonės dokumentų ir finansinių ataskaitų analizė, loginė analizė, apskaitos standartų ir norminių aktų analizė, straipsnių periodinėje spaudoje analizė, literatūros analizė, sintezė bei apibendrinimas.

Darbo struktūra

Darbą sudaro įvadas, 3 dalys, išvados, rekomendacijos, 24 pozicijų literatūros sąrašas. Darbo apimtis be priedų – 42 lapai.

1. ĮMONĖS KAPITALO SĄVOKA, JO STRUKTŪROS FORMAVIMAS IR REGITRAVIMAS APSKAITOJE

Organizacijos vadovai turi aiškiai suvokti, iš kokių šaltinių jie vykdis savo veiklą ir į kokias veiklos sritis investuos savo kapitalą. Nuo kapitalo dydžio, nuo optimalios kapitalo struktūros, nuo jo pagrįsto panaudojimo priklauso organizacijos finansinė būklė ir jos veiklos rezultatas. Todėl yra labai svarbi teisinga ir visapusiška organizacijos kapitalo apskaita, kuri informuoja apie kapitalo atskiras sudedamąsias dalys ir jų dinamiką. Tokia informacija skirta vidaus ir išorės vartotojams finansinės analizės tikslams, verslo ir valdymo sprendimų priėmimui.

Tam kad ištirti įmonių kapitalo struktūros formavimą, reikia žinoti kapitalo sudėtį, jo savybes ir kapitalo formavimo teorines žinias. Šioje dalyje pateikiama įmonės kapitalo sąvoka, jo rūšys ir ypatybės bei analizuojamos pagrindinės kapitalo struktūros formavimą pagrindžiančios teorijos.

1.1. Kapitalo struktūros analizės aspektai

Organizacijos finansiniai ištekliai tai lėšos kuriomis ji disponuoja. Finansiniai ištekliai skirti gamybos plėtrai, negamybinių objektų priežiūrai ir jų plėtrai, taip pat gali likti rezerve. Finansiniai resursai, kurie naudojami gamybos ir pardavimo proceso plėtrai yra kapitalo pinigine išraiška. Taigi, kapitalas – tai dalis finansinių išteklių.

B. Martinkus ir V. Žilinskas (2001) kapitalą apibrėžia kaip žmogaus darbu pertvarkytus gamtinius išteklius ir pritaikytus tolesniam perdirbimui, kuriant žmogui reikalingas gėrybes. Pasak jų, įmonės kapitalas - tai finansinių ir fizinių fondų, kurie gali būti naudojami prekių gamybai ir paslaugoms kurti, vertė, turtas.

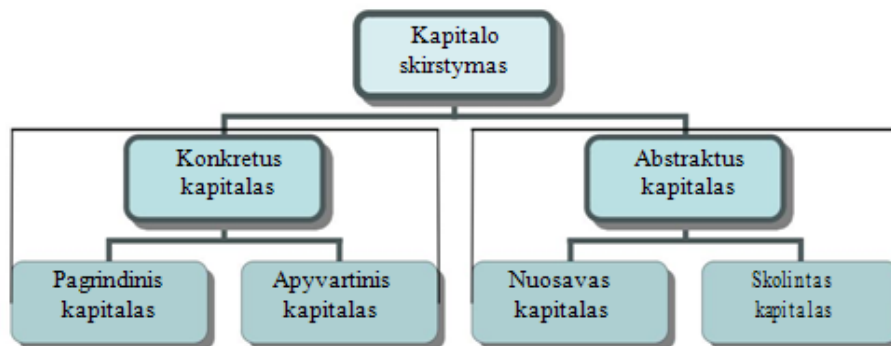
G. Smalensko (1999) nuomone, kapitalas yra pagamintos gamybos ir paslaugų priemonės, kilusios iš žemės ir žmogaus darbo. Žemė ir darbas daug efektyvesni ir našesni, kai jie sąveikauja su atitinkamu kapitalo kiekiu. D. Cibulskienės, A. Lileikienės, J. Marcišauskienės (2008) nuomone, kapitalo sąvoka gali būti apžvelgiama makroekonominiu ir įmonės lygiu. Makroekonominiu požiūriu kapitalas, kartu su darbu ir žeme yra vienas iš trijų gamybos veiksmų, kur išskiriama realus kapitalas (pastatai, įrengimai) ir nominalus kapitalas – piniginis. Įmonės požiūriu kapitalas skirstomas į balansinį ir finansinį.

Galima analizuoti kapitalo sąvoka ir skirtingais aspektais. Ekonomikos terminų žodyne (Vainienė, 2005) kapitalas:

- ekonomine prasme - pinigais įvertinta visų ketinamų įsigyti (ar įsigytų) kapitalinių gėrybių visuma, finansiniai ištekliai, investuojami į prekių ir paslaugų gamybą;
- žmogaus pagamintos gamybos priemonės (pastatai, įrenginiai, ir pan.);
- akcinėje bendrovėje – turto ir įsipareigojimų skirtumas, akcininkų nuosavybės sinonimas, dar vadinamas nuosavu kapitalu.

Bendrajai prasme, kapitalas yra pertvarkyti gamtiniai ir žmogiškieji ištekliai, reikalingi prekėms ar paslaugoms kurti. Įmonė, naudodamasi kapitalu, nuosavais ar skolintais ištekliais, gamina prekes ar kuria paslaugas, už kurias gauna atitinkamai pelno, kas yra pagrindinis jos veiklos tikslas. Šiame darbe nagrinėjamas kapitalas ekonomine prasme.

Pagrindinis ir apyvartinis kapitalas yra įmonės balanso kairėje (debetas) pusėje ir jį K. Olfert pavadina konkrečiu kapitalu, o nuosavą ir skolintą kapitalą, kuris yra balanso dešinėje (kreditas) pusėje – abstrakčiu kapitalu (žr. 1 pav.).

Šaltinis: sukurta autoriaus, remiantis BUŠKEVIČIŪTĖ, E., MAČERINSKIENĖ, I. (2007) *Finansų analizė*, p. 299.

1 pav. Kapitalo sudėties skirstymas

Abstraktus kapitalas tai: trumpalaikiai įsipareigojimai, ilgalaikiai įsipareigojimai ir nuosavas kapitalas. Konkretus kapitalas arba turtas yra trumpalaikis (piniginės lėšos, atsiskaitymai ir atsargos) ir ilgalaikis (materialus, finansinis, nematerialus ir įmonės formavimo ir reorganizavimo savikaina) turtas. Įmonės konkretų kapitalą sudaro pagrindinis kapitalas ir apyvartinis kapitalas. Į pagrindinį, arba pastovų, kapitalą įeina nematerialus turtas, pvz. patentai, licencijos, prekių ženklai, užpatentuoti pavyzdžiai; materialus turtas – žemės sklypai ir pastatai, įrengimai ir mašinos, kiti įrengimai; finansinės investicijos. Apyvartinis (kintamas) kapitalas yra pinigai bankų sąskaitoje ir įmonės kasoje, vertybiniai popieriai, avansinės išlaidos, materialinės atsargos (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2007).

Toks kapitalo skirstymas pagal E. Buškevičiūtę ir I. Mačerinskienę yra plačiausias, o kartu sudėtingas ir painus. Prie nuosavybės autorės priskiria ir turtą, į pagrindinio kapitalo sudėtį įtraukdamos materialų, nematerialų, finansinį turtus. Paprasčiau konkretų kapitalą skirstyti į ilgalaikį ir trumpalaikį: pagrindinį kapitalą vadinti ilgalaikiu, apyvartinį – trumpalaikiu. Šie terminai yra labiau pripažįstami ir dažniau naudojami apskaitoje bei

finansuose. Įmonės kapitalą tikslinga skirstyti konkrečiau ir siauriau, pagal kitą, anksčiau darbe nagrinėtų autorių nuomonę, jog jį sudaro nuosavas ir skolintas, kuo remiantis toliau darbe ir bus nagrinėjama įmonės kapitalo struktūra.

Įmonėje sukauptas turtas tiesiogiai priklauso nuo nuosavybės ir nuosavybė visada pasireiškia konkrečiu turtu. Šį turto ir nuosavybės sąryšį parodo fundamentinė apskaitos lygybė:

$$\text{TURTAS} = \text{NUOSAVAS KAPITALAS} + \text{ĮSIPAREIGOJIMAI}$$

Nuosavybė kinta kartu kintant turtui. Padidėjus įmonės turtui, būtinai turi padidėti ir nuosavas kapitalas arba įmonės skolos tretiesiems asmenims, kuriems tas turtas priklauso, nes joks turtas neatsiranda „iš nieko“ (Kalčinskas, 2015).

Nuosavo kapitalo sąvoka apibūdinama LR Buhalterinės apskaitos įstatyme (2001), LR Akcinių bendrovių įstatyme (2000), 2-ame, 4-ame ir 8-ame Verslo apskaitos standartuose. Šiuose dokumentuose vieningai traktuojamas nuosavas kapitalas ir jo sudėtis.

1 lentelėje palyginama, kaip įmonės nuosavo kapitalo sąvoka ir sudėtis apibrėžiama šiuose dokumentuose:

1 lentelė

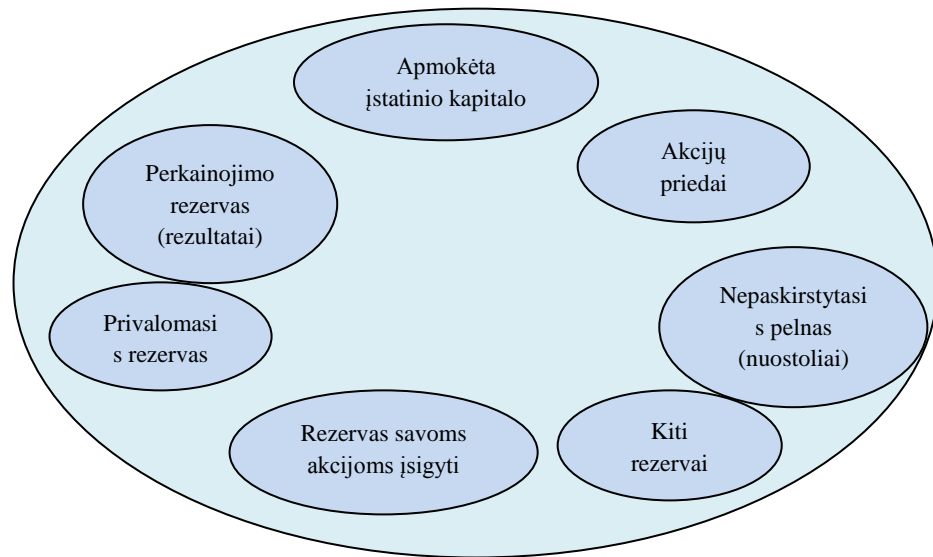
Įmonės nuosavas kapitalas

LR Buhalterinės apskaitos įstatyme	LR Akcinių bendrovių įstatyme	8-ame Verslo apskaitos standarte	2-ame ir 4-ame Verslo apskaitos standartuose
Nuosavas kapitalas – ūkio subjekto turto dalis, likusi iš viso turto atėmus visus įsipareigojimus.	Bendrovės nuosavą kapitalą sudaro: 1) apmokėto įstatinio kapitalo dydis; 2) akcijų priedai (akcijų nominalios vertės perviršis); 3) perkainojimo rezervas; 4) privalomasis rezervas; 5) rezervas savoms akcijoms įsigyti; 6) kiti rezervai; 7) nepaskirstytasis rezultatas – pelnas (nuostoliai).	Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus. Įmonės nuosavam kapitalui priskiriama: 1) apmokėta įstatinio kapitalo dalis; 2) akcijų priedai; 3) perkainojimo rezervas (rezultatai); 4) privalomasis rezervas; 5) rezervas savoms akcijoms įsigyti; 6) kiti rezervai; 7) nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai);	Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus.

Sudaryta autorės, remiantis LR BA įstatymu (2001), LR AB įstatymu (2000) bei 2-uoju, 4-uoju, 8-uoju VAS.

Įmonės nuosavo kapitalo sudėtis priklauso nuo jos juridinės – organizacinės formos. Paprasčiausia nuosavo kapitalo struktūra yra individualių įmonių – jų nuosavą kapitalą sudaro tik savininkų įnašai ir nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai). Sudėtingiausia nuosavo kapitalo

struktūra, yra akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių (žr. 2 pav.) (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Sudaryta autorės, remiantis SUBAČIENĖ, R., BUDRIONYTĖ, R., SENKUS. K. (2012) Finansinė apskaita, p. 103.

2 pav. Nuosavo kapitalo sudėtis

V. Bagdžiūnienės (2012) nuomone, nuosavas kapitalas tai investuoti pinigai arba investuotas kapitalo perkamasis pajėgumas. Visi investuoti pinigai turi savo mokėtojus – verslo partnerius. Jie laisvanoriškos sutarties pagrindu sumoka pinigus ar įneša turtą, ir tokiu būdu finansinis nuosavas kapitalas įgyja ir fizinę išraišką.

Pasak O. Gudaitienės (2004) nuosavas kapitalas sudaromas iš akcijų emisijos kainos ir bendrovės pelno.

Kalbant apie akcinių bendrovių nuosavo kapitalo formavimą reikia paminėti, jog jis turi būti ne mažesnis nei $\frac{1}{2}$ įmonės įstatuose nurodyto įstatinio kapitalo, ką reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (2000). Pagal šį įstatymą, jeigu bendrovės nuosavas kapitalas tapo mažesnis kaip $\frac{1}{2}$ įstatinio kapitalo dydžio, nuosavo kapitalo reikalaujama norma turi būti atstatyta arba reikia mažinti įstatinį kapitalą dydžiu, kuriuo nuosavas kapitalas tapo mažesnis už įstatinį, tačiau ne mažiau nei iki minimalaus nustatyto dydžio, t.y. akcinėse bendrovėse iki 40 tūkst. Eur, o uždaroje akcinėse bendrovėse iki 2,5 tūkst. Eur (Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2014). Nuostolingai dirbančiose įmonėse nuosavo kapitalo ir įstatinio kapitalo santykis turėtų būti nuolatos kontroliuojamas.

Pasak E. Buškevičiūtės ir I. Mačerinskienės (2007) nuosavas kapitalas atlieka labai svarbias funkcijas – jo pagrindu yra pradama ir toliau plėtojama įmonės veikla, nuosavo

kapitalo dalis kreditoriams ir investuotojams atskleidžia įmonės būklę ir pelno paskirstymo principus, todėl į ją atkreipiamas ypatingas dėmesys. Nuosavo kapitalo didinimas teigiamai veikia įmonės mokumo rodiklius, kadangi santykinai mažėja skolinto kapitalo dalis ir įmonė tampa patikimesnė, saugesnė mokumo požiūriu. Pasak O. Buckūnienės (2005), finansuojant veiklą iš pelno, stiprinamas ne tik įmonės savarankiškumas, bet ir jos stabilumas, kreditingumas, patikimumas. Nors nuosavas kapitalas negarantuoja investuotojui pelningos veiklos, nenumatoma jo grąžinimo tvarka, bet šis kapitalas yra stabilesnis - jeigu įmonė patiria nuostolių, dividendų ji gali ir nemokėti, tačiau kreditoriai, bankrutuojant įmonei, turi pirmumo teisę reikalauti savo dalies iš bendrovės valdomo turto (Juozaitienė, 2007).

Dabar plačiau išnagrinėsime kiekviena nuosavo kapitalo sudedamoji dalį.

1.2. Įstatinis kapitalas

Įstatinis kapitalas formuojamas įmonę steigiant. Steigiant personalinę įmonę ar ūkinę bendriją kapitalas suformuojamas savininko piniginiu įnašu. Steigiant akcinę bendrovę ar uždaryją akcinę bendrovę įmonė turi išleisti į apyvartą savo vertybinius popierius (akcijas). Pasirašytų akcijų nominalių verčių suma ir sudaro įstatinį kapitalą (Bajorūnienė, Christauskas, 2011).

Steigiant įmonę, jos akcijas pasirašo įmonės steigėjai. Akcijų pasirašymo sutarties sąlygos numatomos steigimo sutartyje. Išleidžiant naujas akcijas, jos pasirašomos, ir tai yra bendrovės ir fizinio ar juridinio asmens sutartis, kur viena šalis įsipareigoja pateikti tam tikrą skaičių naujų akcijų, o kita šalis – sumokėti visą pasirašytų akcijų emisijos kainą. Akcijų apmokėjimas – jų emisijos kainos sumokėjimas pinigais arba padengimas nepiniginiais įnašais. Nepiniginiai įnašai gali būti tik turtas, įskaitant ir turtines teises, kuris gali būti civilinės apyvartos objektu ir ekonomiškai įvertintas. Įnašais negali būti darbai ir paslaugos. Nepiniginčius įnašus įvertina turto vertintojai (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Akcijos – vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininko (akcininko) teisę dalyvauti valdant bendrovę, teisę gauti dividendą, teisę į dalį bendrovės turto, likusio po jos likvidavimo, ir kitas įstatymų nustatytas teises. Visos bendrovės akcijos yra vardinės. Akcijos nominali vertė turi būti išreikšta eurais. Akcinių bendrovių akcijos gali būti tik nematerialūs. Uždaryjū akcinių bendrovių akcijos gali būti nematerialios ir materialios (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

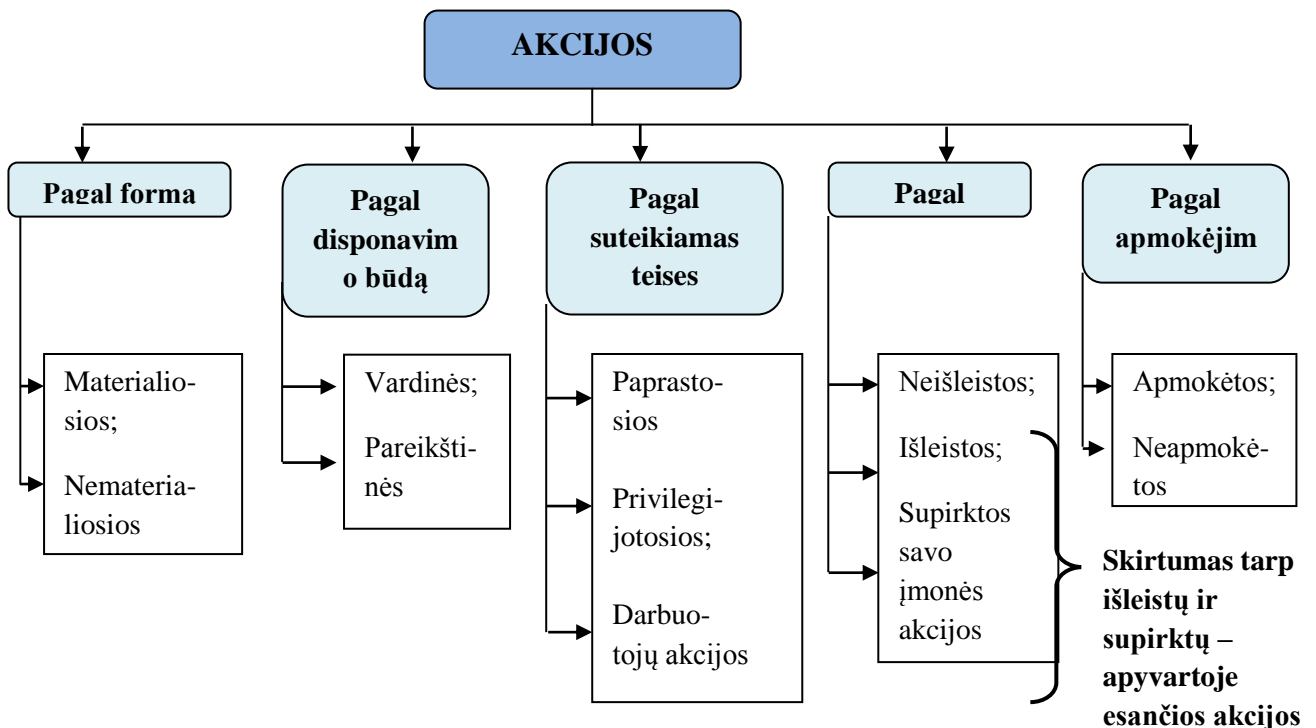
Pagal O. Gudaitienės (2004) aprašymą akcijos skirstomos į rūšys:

- a. pagal disponavimo būdą – į vardines ir pareikštines;
- b. pagal suteikiamas teises – į paprastas ir privilegijuotąsias.

Vienas rūšies akcijos pagal jų savininkams suteikiamas teises skirstomos į klases. Skirtingų klasių akcijos pagal suteikiamas teises turi būti nurodytos bendrovės įstatuose. Visų tos pačios klasės akcijų nominalios vertės turi būti vienodos.

Akcijos yra keleto rūšių – paprastosios, privilegijuotosios, darbuotojų. Pagrindinę bendrovės akcijų dalį sudaro paprastosios akcijos. Privilegijuotosios akcijos gali sudaryti ne daugiau kaip 1/3 įstatinio kapitalo. Paprastųjų akcijų savininkų teisę į dividendą įgyvendinama tik po to, kai įgyvendintos atitinkamos privilegijuotųjų akcijų savininkų turtinės teisės (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Įvairios vertybinių nuosavybės popierių – akcijų atmainos pavaizduotos (žr. 3 pav.).

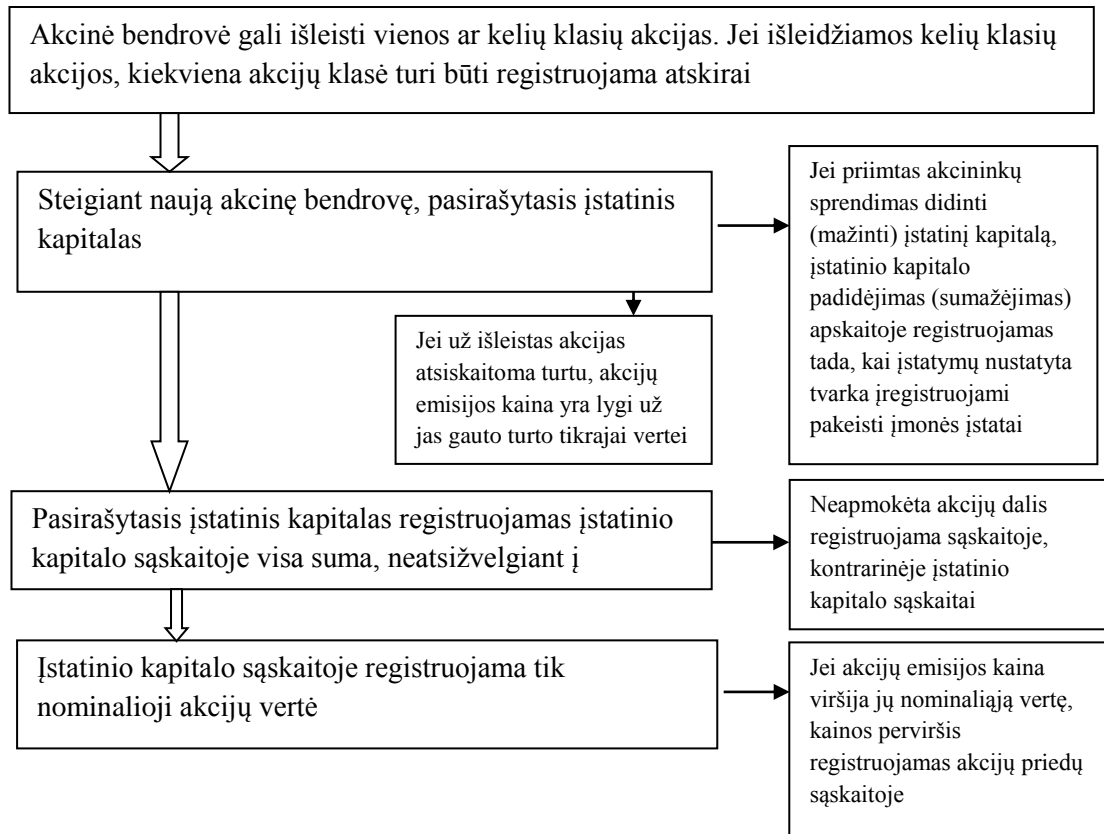

Sudaryta autorės, remiantis KALČINSKAS, G. (2015) Būhalterinės apskaitos pagrindai, p. 599.

3 pav. Akcijų atmainos

Pasirašytų akcijų nominalių verčių suma yra lygi įstatiniam kapitalui. Įstatinio kapitalo apskaita apima jo būklę ir pokyčius (žr. 4 pav.) (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Steigiant naują įmonę, pasirašytas įstatinis kapitalas apskaitoje registruojamas po to, kai įregistruojama įmonė ir apmokamos akcijos. Po kapitalo įregistravimo neapmokėta akcijų dalis registruojama kontrarinėje kapitalo sąskaitoje.

Sudaryta autorės, remiantis SUBAČIENĖ, R., BUDRIONYTĖ, R., SENKUS. K. (2012) Finansinė apskaita, p. 105.

4 pav. Įstatinio kapitalo apskaitos principai

Įstatinis kapitalas gali būti didinamas, jei visuotinis acnininkų susirinkimas nutaria išleisti naujas akcijas arba padidinti nominalią išleistų akcijų vertę ir atitinkamai pakeisti įstatus. Padidinti bendrovės įstatinį kapitalą papildomais acnininkų ir kitų asmenų įnašais galima tik išleidžiant naujas akcijas. Jei priimtas sprendimas didinti (mažinti) įstatinį kapitalą, jo padidėjimas (sumažėjimas) apskaitoje registruojamas tada, kai įregistruojami pakeisti įmonės įstatai. Iki įstatų perregistravimo acnininkų sumokėti įnašai apskaitoje registruojami kaip turtas (pvz., pinigai) ir įsipareigojimai acnininkams.

Acnininkams priėmus sprendimą padidinti įstatinį kapitalą ir iki įstatų perregistravimo už akcijas sumokėjus dalį sumos, apskaitoje daromi tokie įrašai:

{	D 271 Sąskaitos bankuose
}	K 4494 Kitos mokėtinos sumos

Įregistravus pakeistus įstatus, apskaitoje atliekamas toks įrašas:

{	D 4494 Kitos mokėtinos sumos – sumokėtų įnašų dydžiu
}	D 302 Pasirašytas neapmokėtas kapitalas - nesumokėtų įnašų suma
}	K 301 Įstatinis pasirašytas kapitalas- įstatinio kapitalo padidinimo suma

Akcininkams sumokėjus likusius įnašus, apskaitoje registruojama:

D 271 Sąskaitos bankuose
K 302 Pasirašytas neapmokėtas kapitalas

Įstatinis kapitalas gali būti didinamas ir iš nepaskirstytojo pelno, akcijų priedų, rezervų, išleidžiant naujas akcijas, kurios nemokamai perduodamos akcininkams, arba padidinant anksčiau išleistų akcijų nominalią vertę. Tokiu atveju apskaitoje registruojant įstatinio kapitalo didinimą:

D 34 Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai) – didinant iš nepaskirstytojo pelno
D 31 Akcijų priedai – didinant akcijų priedais
D 32 Perkainojimo rezervas – didinant perkainojimo rezervu
K 301 Įstatinis pasirašytas kapitalas- įstatinio kapitalo padidinimo suma

Įstatinis kapitalas mažinamas įstatymų nustatyta tvarka. Įstatinis kapitalas gali būti sumažintas, jei tam pritaria visuotinis akcininkų susirinkimas, mažinant nominalią akcijų vertę arba anuliuojant akcijas ir atitinkamai keičiant įstatus.

Apskaitoje registruojant įstatinio kapitalo mažinimą:

D 301 Įstatinis pasirašytas kapitalas
K 34 Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai) – siekiant sumažinti įmonės nuostolius
K 4494 Kitos mokėtinos sumos – siekiant grąžinti akcininkams įnašus
K 301 Įstatinis pasirašytas kapitalas- įstatinio kapitalo padidinimo suma

Jei akcininkų sprendimas didinti (mažinti) kapitalą priimtas, bet pakeisti įstatai dar neįregistruoti, informaciją apie sprendimą didinti (mažinti) įstatinį kapitalą turi būti atskleidžiama aiškinamajame rašte.

Leidžiant papildomą akcijų emisiją gali susiformuoti akcijų priedai. Akcijų priedai – tai suma, kuria išleistų akcijų pardavimo (emisijos) kaina viršija nominalią jų vertę. Jais gali būti didinamas įstatinis kapitalas arba mažinami įmonės nuostoliai (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

1.3. Akcijų priedai

Akcijų priedai – tai bendrovės nuosavo kapitalo dalis, lygi akcijų emisijos kainos ir nominaliosios vertės skirtumui. Skirtumas tarp akcijų nominaliosios vertės ir tų pačių akcijų emisijos (pardavimo) kainos vadinamas akcijų nominaliosios vertės perviršiu arba akcijų priedais ir apskaitomas sąskaitoje Nr. 31 *Akcijų priedai*.

Akcijų priedai balanse parodomi Kapitalo eilutėje *D.2 Akcijų priedai*. Jeigu akcininkai nutaria padidinti įstatinį kapitalą be papildomu akcininkų įnašų, bet prijungiant prie įstatinio kapitalo akcijų nominalios vertės perviršį, šis sprendimas registruojamas debetuojuant sąskaitą Nr. 31 (taip sumažinant akcijų priedus prie įstatinio kapitalo pridedama suma) ir ta pačia suma kredituojant sąskaitą Nr. 301 *Įstatinis pasirašytasis kapitalas*:

}	D 31 Akcijų priedai
}	K 301 Įstatinis pasirašytasis kapitalas

1.4. Rezervai

Rezervai – sudedamoji nuosavo kapitalo dalis, apribojanti tam tikrą pelno dalį, kuri neišsidalijama ir nepaliekama naudoti įmonės administracijos nuožiūra, bet kurią tam tikrą rezervą suformavę savininkai nurodo panaudoti pagal to rezervo paskirtį. Rezervai balanse skirstomi pagal to rezervo pagrindines grupes; jos pateiktos schemoje (žr. 5 pav.).

Sudaryta autorės, remiantis KALČINSKAS, G. (2015) Buhalterinės apskaitos pagrindai, p. 618.

5 pav. Rezervų rūšys

Perkainojimo rezervas – nuosavo kapitalo padidėjimas dėl ilgalaikio materialiojo (labai retai - finansinio) turto perkainojimo. Įmonė gali perkainoti savo ilgalaikį materialųjį turtą, jei yra pasirinkusi perkainotos vertės būdą ir jo tikroji vertė viršija jo balansinę vertę. Perkainojimo rezervas mažinamas, kai perkainotas turtas perleidžiamas, nudėvimas, nurašomas. Perkainojimo rezervu negalima mažinti nuostolių, bet galima didinti įstatinį kapitalą (Kalčinskas, 2015).

Ilgalaikis materialusis turtas perkainojamas ir perkainojimo rezervas sudaromas, kai įmonės apskaitos politikoje jo apskaitai būna nustatytas perkainotos vertės būdas. Kai perkainojamas ilgalaikio materialiojo turto vienetas, turi būti perkainojama ir visa ilgalaikio materialiojo turto grupė, kuriai tas turto vienetas priklauso. Visas vienai turto grupei priskiriamas turtas turi būti perkainojamas tuo pačiu metu. Perkainojant ilgalaikio materialiojo turto grupę, turi būti perkainojamas ir kiekvienas tos grupės turto vienetas, nes, perkainojus turtą, palyginamos jo balansinė ir tikroji vertės. Jei, perkainojant ilgalaikį materialųjį turtą, nustatoma didesnė jo vertė, tai apskaitoje užregistruojama ta suma, kuria dėl perkainojimo padidėjo ilgalaikio materialiojo turto vertė ir perkainojimo rezervas (rezultatai):

D 1 kl. Pastatų ir statinių perkainotos vertės dalis
K 32 Ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo rezervas (rezultatai)

Skaičiuojant turto nusidėvėjimą, iki kito perkainojimo nudėvima tiek įsigijimo savikaina, tiek ta suma, kuria dėl perkainojimo padidėjo ilgalaikio materialiojo turto vertė. Nudėvint perkainoto turto vertę, suma, kuria padidėjo nusidėvėjimas dėl turto perkainojimo, sumažinamas ir perkainojimo rezervas. Suma, kuria sumažintas perkainojimo rezervas, didina nepaskirstytąjį pelną, todėl apskaitoje daromi šie įrašai:

D 6 kl. Ilgalaikio materialiojo turto vertės nusidėvėjimo sąnaudos
K 1 kl. Pastatų ir statinių įsigijimo savikainos nusidėvėjimas (-)
K 1 kl. Pastatų ir statinių perkainotos vertės dalies nusidėvėjimas (-)
ir
D 32 Ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo rezervas (rezultatai)
K 3412 Pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintas ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai).

Rezervai, kurie sudaromi skirstant įmonės pelną:

1. **Privalomasis rezervas** formuojamas iš pelno atskaitymų ir naudojamas nuostoliams dengti. Privalomojo rezervo suma turi būti ne mažesnė nei 1/10 įstatinio kapitalo. Kol ši

suma mažesnė, atskaitymai į rezervą yra privalomi ir negali būti mažesni nei 1/20 grynojo pelno (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Toliau akcininkai šį rezervą gali didinti savo nuožiūra. Reikalaudama sudaryti tokius rezervus, valdžia gina įmonės kontrohentų interesus, neleisdama savininkams išsidalyti viso per ataskaitinį laikotarpį uždirbto pelno. Juk sudarius rezervą, kartu sumažinama pelno, kurį gali pasiskirstyti savininkai, suma. Be abejo, rezervų sudarymas labai svarbus bankams, kitoms kredito institucijoms, potencialiems investuotojams ir kitiems įmonės ataskaitų skaitytojams, nes rodo, jog ne visas įmonės uždirbtas pelnas pasiskirstomas „išimant“ iš įmonės, bet tam tikrą jo dalį numatoma naudoti konkrečioms įmonės veiklos tikslams, kitaip sakant, ta pelno dalis reinvestuojama. Privalomajam rezervui apskaityti skirta sąskaita Nr. 331 *Privalomasis rezervas* (Kalčinskas, 2015).

2. **Rezervas savoms akcijoms įsigyti**, sudaromas savų akcijų įsigijimo vertei dengti. Jis negali būti mažesnis už įmonės įsigytų savų akcijų verčių sumą (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

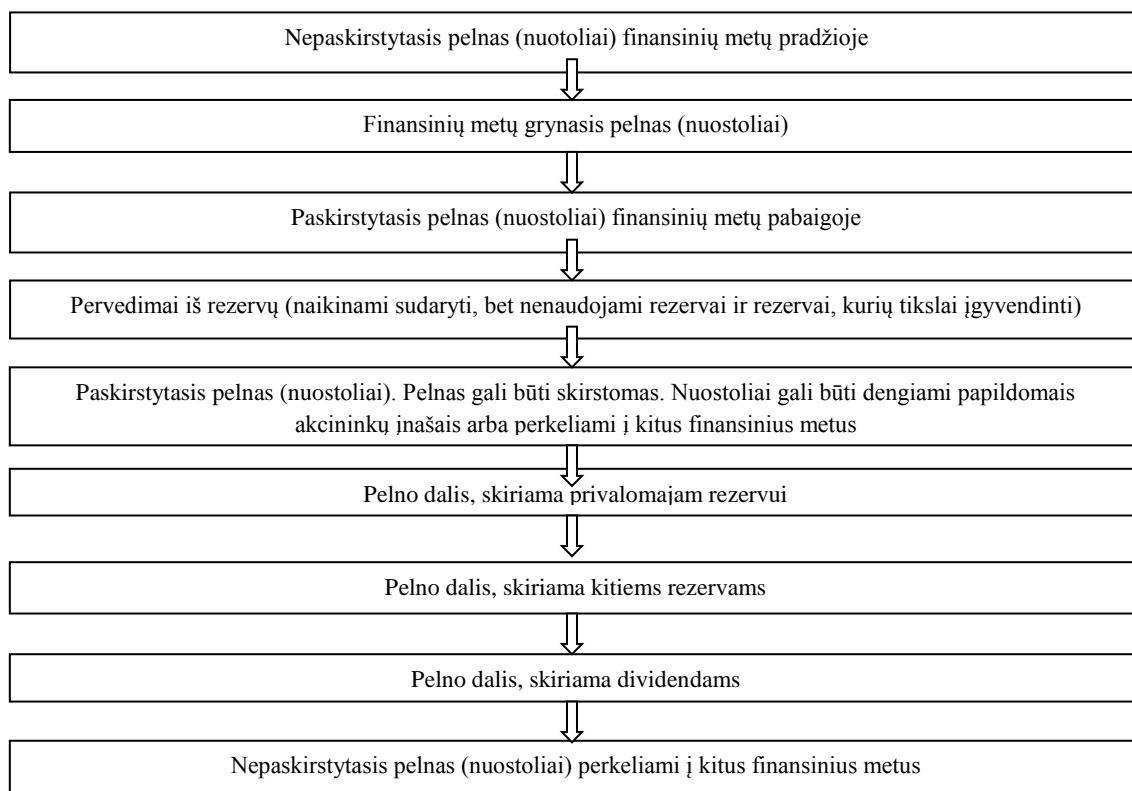
Rezervas savoms akcijoms įsigyti apskaitomas sąskaitoje Nr. 332 *Rezervas savoms akcijoms įsigyti*. Įstatymai leidžia bendrovėms pačioms supirkti dalį anksčiau jų išleistų akcijų. Tokio supirkimo priežasčių gali būti daug ir įvairių, pavyzdžiui, siekiant sumažinti akcijų kainos kritimą, kai vertybinių popierių biržoje norinčių parduoti tam tikros įmonės akcijas yra žymiai daugiau nei ketinančių jas pirkti. Bendrovės supirktos jos anksčiau išleistos akcijos vadinamos savomis akcijomis. Savos akcijos yra taip pat nuosavo kapitalo dalis, tik jos mažina nuosavą kapitalą. Tai logiškai – juk visos išleistos akcijos atsispindi įstatinio kapitalo straipsnyje. Tačiau dalį jų supirkus, įstatinis kapitalas dėl to nesumažėja, o įmonės savininkams tenkanti turto dalis sumažėja. Juk supirkdama savo akcijas įmonė išleidžia pinigus, arba praranda kitą turtą. Todėl savo akcijas apskaitomos įstatinio kapitalo sąskaitai kontrarinėje sąskaitoje Nr. 304 *Savos akcijos (-)*. Supirkus savas akcijas, ši sąskaita debetuojama taip sumažinant nuosavą kapitalą. Įstatymuose reikalaujama, kad prieš supirkdama savas akcijas, bendrovė sudarytų specialų rezervą. Šis rezervas sudaromas įprastu būdu – mažinant nepaskirstytąjį pelną. Šio rezervo negalima naikinti tol, kol bendrovė turi supirkusi savo akcijas. Kai jas vėl parduos ar anuliuos, įmonės savininkai galės rezervą panaikinti didindami nepaskirstytąjį pelną. Įstatymų nustatytas privalomasis rezervas, kiti rezervai, perkainojimo rezervai, ir rezervai savoms akcijoms įsigyti balanse parodomi skirtingose eilutėse, nes investuotojui gali reikėti garantijų, kad jo įdėtas į įmonę turtas bus skirtas tai įmonei plėtoti, nebus išsidalytas savininkų (Kalčinskas, 2015).

3. **Kiti rezervai** – laikinas (tikslinis) pelno panaudojimo apribojimas, skirtas savininkų numatytiems tikslams. Jie sudaromi įstatymų ir bendrovės įstatų nustatyta tvarka konkrečioms tikslams įgyvendinti, skiriant dalį ataskaitinio laikotarpio nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

Kiti rezervai sudaromi ir naudojami bendrovės įstatuose nustatyta tvarka visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimu, kuris priimamas paprastąja balsų dauguma. Jie apskaitomi specialioje sąskaitoje Nr. 333 *Kiti rezervai*. Šiuos rezervus sudaro ir tvirtina tik įmonių savininkai, skirdami juos konkrečioms tikslams, dažniausiai įvairioms įmonei reikšmingoms ir gana brangioms programoms vykdyti, pavyzdžiui, įmonės pastatams statyti, įmonei pertvarkyti ir pan. (Kalčinskas, 2015).

1.5. Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)

Ypatingas dėmesys skiriamas tai nuosavo kapitalo daliai, kuri rodo nepaskirstytą įmonės veiklos rezultata. **Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)** – pelnas (nuostoliai), likęs įmonės žinioje.

Sudaryta autorės, remiantis SUBAČIENĖ, R., BUDRIONYTĖ, R., SENKUS. K. (2012) Finansinė apskaita, p. 108.

6 pav. Pelno (nuostolių) paskirstymas

Per finansinius metus uždirbtas pelnas turi būti paskirstytas ne vėliau kaip per keturis mėnesius pasibaigus finansiniams metams, kai tvirtinamas metinių finansinių ataskaitų rinkinys eiliniame visuotiniame akcininkų susirinkime.

Pelno (nuostolių) skirstymo schema nurodyta (žr. 6 pav.).

Paskirsčius ataskaitinių metų įmonės veiklos rezultatą ir patvirtinus finansines ataskaitas, oficialiai pažymima metinio laikotarpio apskaitos ciklo pabaiga (Subačienė, Budrionytė, Senkus, 2012).

2. NUSAVO KAPITALO FINANSINĖS ANALIZĖS REIKŠMĖ, OBJEKTAS IR METODAI

2.1 Finansinės analizės apibrėžimas ir reikšmė

Finansinė analizė – tai visapusiškas, objektyvus ir nuoseklus įmonės finansinių ir kitų su ja susijusių veiklų tyrimas siekiant padėti įmonės vadovybei priimti teisingus valdymo sprendimus ir įgyvendinti numatytus tikslus.

Finansinės analizės padeda geriau suvokti įmonėje vykstančius reiškinius ir procesus, tinkamai ir objektyviai įvertinti ekonominę įmonės informaciją, kuria vadovaujantis būtų galima parengti ir priimti lanksčius ir racionalius valdymo sprendimus. Finansinės analizės metu nustatyti įmonės veiklos pranašumai ir trūkumai, tiksliai įvertinta esama padėtis ir ateities galimybės padeda įmonei būti konkurencingai ir sėkmingai tęsti veiklą (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.2 Finansinės analizės objektas ir turinys

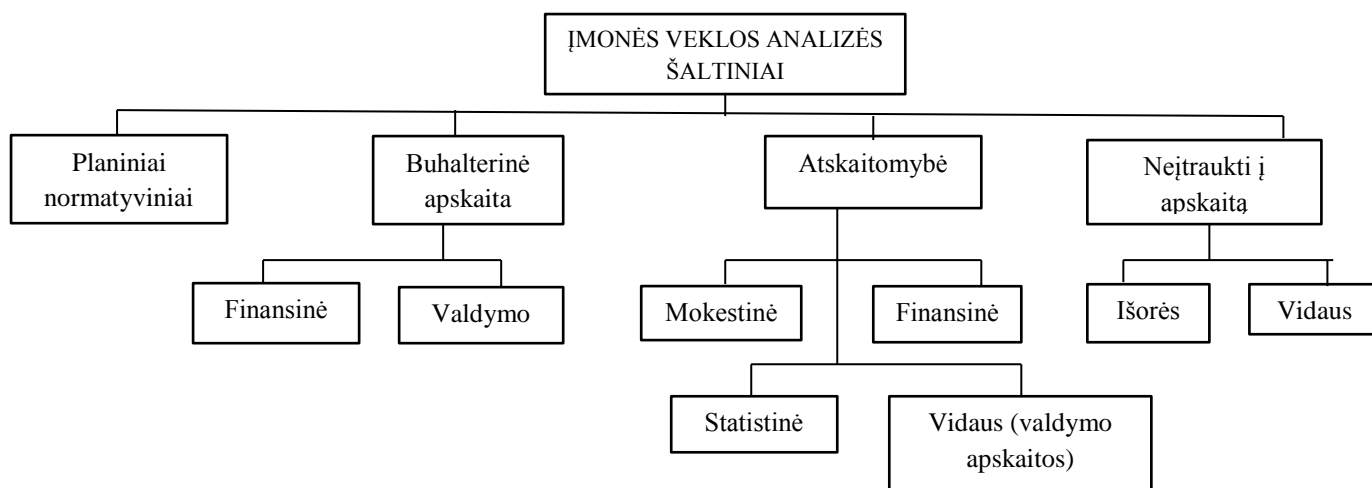
Finansinės analizės objektas – tai finansinė įmonės veikla, susijusi piniginiiais santykiais, atsirandančiais vykdant numatytus tikslus ir įmonei užmezgant verslo ryšius su pirkėjais, tiekėjais, valstybės institucijomis, darbuotojais, ir kitais rinkos dalyviais.

Finansinė analizė tiria finansinę įmonės veiklą pagal įvairius finansinius roikius, kurie gali būti absoliutūs ir santykiniai. Absoliutūs rodikliai apskaitomi ir apskaičiuojami finansinės veiklos procese. Santykiniai rodikliai sudaromi iš absoliučių dydžių. Absoliutūs rodikliai imami iš įmonės finansinės atskaitomybės formų, finansinės analizės turinį ir sudaro: visos įmonės veiklos sritys, kurias atspindi įmonės balansas, pelo (nuostolių) ataskaita, pinigų sratų ataskaita, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, aiškinamasis raštas (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.3 Finansinės analizės šaltiniai

Finansinės analizės šaltiniai – tai visa surinkta informacija, naudojama atliekant analizę. Atliekant finansinę analizę galima naudoti daug analizės šaltinių. Jus siūloma suskirstyti į šias grupes:

- 1) planiniai normatyviniai;
- 2) buhalterinės apskaitos;
- 3) atskaitomybės;
- 4) neapskaitiniai (žr. 7 pav.)

Sudaryta autorės, remiantis MACKEVIČIUS J., POŠKAITĖ D., VILLIS L. (2011) Finansinė analizė, p. 24.

7 pav. Įmonės veiklos analizės šaltinių klasifikacija

Planiniai normatyviniai šaltiniai – tai verslo planai, biudžetai, sąmatos, projektai, programos ir kiti parametrai. Šių šaltinių rodikliai analizės metu lyginami su faktiniais veiklos rodikliais.

Buhalterinė apskaita – tai ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių, išreikštų pinigais, registravimo, grupavimo ir apibendrinimo sistema. Ja naudojantis gaunama informacija, reikalinga ekonominiams sprendimams priimti. Remiantis jos duomenimis sudaroma finansinė atskaitomybė.

Tačiau daugiausia informacijos finansinei analizei teikia finansinė atskaitomybė. Joje yra apibendrinta visa informacija apie įmonės veiklą ataskaitiniu laikotarpiu. Finansinė atskaitomybė yra labai reikšminga. Ji reglamentuojama dviejų lygių norminiais aktais: LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymu ir Verslo apskaitos standartais (VAS), konkretinčiais finansinės atskaitomybės turinį ir buhalterinės apskaitos politiką (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.4 Balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų horizontalioji analizė

Horizontalioji analizė padeda nustatyti finansinių ataskaitų rodiklių dinamiką. Horizontaliosios analizės rezultatus galima apskaičiuoti ir išreikšti absoliučiais dydžiais ir procentais ir taip nustatyti nukrypimus nuo bazinių rodiklių. Horizontaliosios analizės atlikimo algoritmas yra toks:

- absoliutus rodiklio pokytis – $\Delta A = A1 - A0$;
- procentinis rodiklio pokytis – $\Delta A\% = (A1 - A0) / A0 \times 100$: čia

A1 – ataskaitinio laikotarpio duomenys;

A0 - praėjusio (bazinio) laikotarpio duomenys.

Atliekant horizontaliąją analizę skaičiuojama kiekvieno ataskaitos (Balanso, pelno (nuostolių)) straipsnio, turinčio skaičių, rodiklių kitimo dinamika. Atlikus analizę nurodoma, kaip per ataskaitinį laikotarpį pakito pagrindiniai rodikliai.

Horizontaliąją analizę siūloma pradėti nuo balanso rodiklių analizės. Atlikus horizontaliąją balanso analizę prieinama prie horizontaliosios pelno (nuostolių) ataskaitos analizės, kurios tikslas – nustatyti pelningai dirbusias įmonės veiklos sritis ir ypač atkreipti dėmesį į tuos įmonės padaliniu ir tas veiklos sritis, kurio patyrė nuostolius (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.5 Balanso, pelno (nuostolių) ataskaitų vertikalioji analizė

Vertikaliosios analizės metu nustatoma rodiklių struktūra ir skaičiuojami struktūriniai pokyčiai. Struktūrinius pokyčius įprasta reikšti procentiniais punktais.

Vertikaliąją, kaip ir horizontaliąją, analizę tikslinga pradėti nuo balanso rodiklių analizės. Vertikaliosios balanso analizės tikslas – ištirti turto ir kapitalo struktūrą, taip pat vadovaujantis klasikine balanso struktūra įvertinti, ar įmonės turimo turto sudedamosios dalys atitinka finansavimo šaltinių pobūdį.

Vertikalioji pelno (nuostolių) ataskaitos analizė atliekama dalijant kiekvieną ataskaitos straipsnį iš pardavimo pajamų sumos. Taip gaunami pardavimo pelningumo rodikliai: bendrasis pelningumas, veiklos pelningumas, finansinės ir investicinės veiklos pelningumas bei grynasis pardavimo pelningumas.

Apibendrinant pažymėtina, kad analizės metu rikėtų išsiaiškinti problemas, susijusias su pardavimo pelningumu. Įmonė pirmiausia turėtų išsamiai išnagrinėti pardavimo pajamų sumažėjimo, jeigu toks nustatomas, priežastis, parduotų prekių savikainos padidėjimą, veiklos sąnaudų padidėjimo, pardavimo pajamų mažėjimo tendencijas ir nustatyti neigiamų pokyčių priežastis (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.6 Pelningumo rodiklių klasifikavimas

Įmonės pelno (nuostolių) ataskaitoje pateikti pelno rodikliai dar neatskleidžia tikrojo įmonės veiklos objektyvumo ir neatsako į klausimus, kiek reikės parduoti gaminių, atlikti paslaugų, padaryti investicijų, kad būtų galima uždirbti pelno. Geriausia įmonės veiklos galutinis rezultatus atspindi pelningumo rodikliai. Iš jų yra sprendžiama, kokią realią naudą gaus akcininkai ir investuotojai, rezikuodami investuoti savo kapitalą. Pelningumas yra pelno ir tam tikro įmonės veiklos rodiklio, susijusio su pelnu – pardavimo pajamomis, turtu, kapitalu –

santykis. Analizės teorijoje ir įmonių praktikoje priimta skaičiuoti keletą pelningumo rodiklių, kurios galima suskirstyti į 3 grupes:

- 1) pardavimo;
- 2) turto;
- 3) kapitalo (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

2.7 Pardavimo pelningumo analizė

Bendrasis pardavimo pelningumas rodo, kiek bendrojo pelno tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Tai viena iš svarbiausių pardavimo procesą atspindinčių rodiklių. Bendras pardavimo pelningumas labai svarbus, nes jis įvertina, ar pagrindinė įmonės veikla yra efektyvi. Iš bendrojo pardavimo pelningumo galima spręsti, ar įmonė sugeba uždirbti pelno iš pagrindinės veiklos.

Bendras pardavimo pelningumas apskaičiuojamas taip:

bendrasis pardavimo pelningumas = bendrasis pelnas / pardavimo pajamos.

Veiklos pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę:

veiklos pelningumas = veiklos pelnas / pardavimo pajamos.

Grynasis pardavimo pelningumas atkleidžia, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Tai vienas iš plačiausiai vertinamų santykinų rodiklių, apibūdinančių įmonės veiklos efektyvumą.

Grynasis pelningumas apskaičiuojamas taip:

grynasis pardavimo pelningumas = grynasis pelnas / pardavimo pajamos.

2.8 Turto pelningumo analizė

Turto pelningumas atkleidžia, ar turtas naudojamas veiksmingai. Jis svarbus visiems analitinės informacijos vartotojams, labiausiai – įmonės vadovams, nes įvertina, ar jie sugeba turtą valdyti racionaliai.

Turto pelningumas apskaičiuojamas taip:

turto pelningumas = grynasis pelnas / turtas.

2.9 Kapitalo pelningumo analizė

Kapitalo pelningumas labiau domina investuotojus, nes atskleidžia jų investicijų pelningumą ir galimybę uždirbti dividendu. Nustatant kapitalo panaudojimo efektyvumą

dažniausiai skaičiuojami akcinio, nuosavo ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. Kapitalo pelningumo rodikliai skaičiuojami pagal šias formules:

akcinio kapitalo pelningumas = grynasis pelnas / akcinis kapitalas;

nuosavo kapitalo pelningumas = grynasis pelnas / nuosavas kapitalas;

**pastovaus kapitalo pelningumas = grynasis pelnas / nuosavas kapitalas + ilgalaikiai
įsipareigojimai.**

Akcinio kapitalo pelningumas atskleidžia, kiek įmonė gavo grynojo pelno akcininkų investicijų kiekvienam eurui.

Nuosavo kapitalo pelningumas rodo nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir tam tikru laipsniu – įmonės vadovybės darbo efektyvumą naudojant investuotą kapitalą.

Pastovaus kapitalo pelningumas atskleidžia įmonės funkcionavimo ir potencialios plėtros lygį, be to, kaip vadovai sugeba panaudoti nuosavą kapitalą ir ilgalaikius įsipareigojimus.

Toliau skaičiuojami veiksniai, turintys įtakos kapitalo pelningumui. Jie apskaičiuojami pagal Du Ponto piramidinė analizės formulę:

**nuosavo kapitalo pelningumas = grynasis pelnas / nuosavas kapitalas = grynasis pelnas /
pardavimo pajamos * pardavimo pajamos / turtas * turtas / nuosavas kapitalas.**

Iš šios formulės matyti, kad nuosavo kapitalo pelningumui turi įtakos trys veiksniai: grynasis pardavimo pelningumas, turto apyvartumas ir kapitalo struktūra, kurią kai kurie autoriai vadina Du Ponto daugiklis.

Šio nuosavo kapitalo pelningumo formulės išskaidymo metodika yra pranaši tuo, kad sudaro sąlygas pamatyti, kokių veiksnių veikiamas formuojasi kapitalo pelningumas. Išnagrinėjusi esamą kapitalo pelningumo būklę įmonės vadovybė gali arba patvirtinti jai palankią strategiją, arba numatyti galimybes pakeisti kapitalo pelningumo didinimo strategiją (Mackevičius, Poškaitė, Villis, 2011).

3. UAB „VILKARAGIS“ NUOSAVO KAPITALO APSKAITA IR FINANSINĖ ANALIZĖ

UAB „VILKARAGIS“ įregistruota 2003 balandžio 3 d. Įmonės kodas 155946912. PVM kodas LT559469113. Juridinis įmonės adresas Visaginas, Veteranų g. 9. Juridinis adresas sutampa su buveinės adresu. Bendrovė filialų ir atstovybių neturi.

UAB „VILKARAGIS“ teikia maitinimo bei apgyvendinimo paslaugas. Bendrovė turi vieną valgyklą – kurį teikia savo paslaugas siuvimo fabrikui UAB VISATEX. Vienu metu valgykla gali maitinti apie 120 žmonių. Taip pat bendrovė turi vieną kavinę, vieną restoraną ir vieną piceriją. Dar bendrovė turi viešbutį. Viešbutyje yra nuomojamos patalpos verslui ir apgyvendinimui. Paslaugos teikiamos miesto gyventojams ir miesto svečiams.

Visos patalpos kuriuose bendrovė teikia savo paslaugas, pačiai bendrovei nepriklauso. Patalpos yra nuomojamos. Valgyklos patalpos priklauso UAB VISATEX, viešbučio, restorano ir picerijos patalpos yra UAB GRAFKO nuosavybė, kavinės patalpos priklauso UAB MIMINA. Nuosavo nekilnojamojo ilgalaikio turto bendrovė neturi.

Šio darbo esmė išanalizuoti UAB „VILKARAGIS“ 2013-2016 metų laikotarpio nuosavo kapitalo apskaitą, jo pasikeitimą ir jį įtakojančius veiksnius.

Bendrovės nuosavą kapitalą sudaro:

1. Kapitalas;
2. Rezervai;
3. Nepaskirstytas einamųjų metų pelnas (nuostolis);
4. Nepaskirstytas ankstesnių metų pelnas (nuostolis);

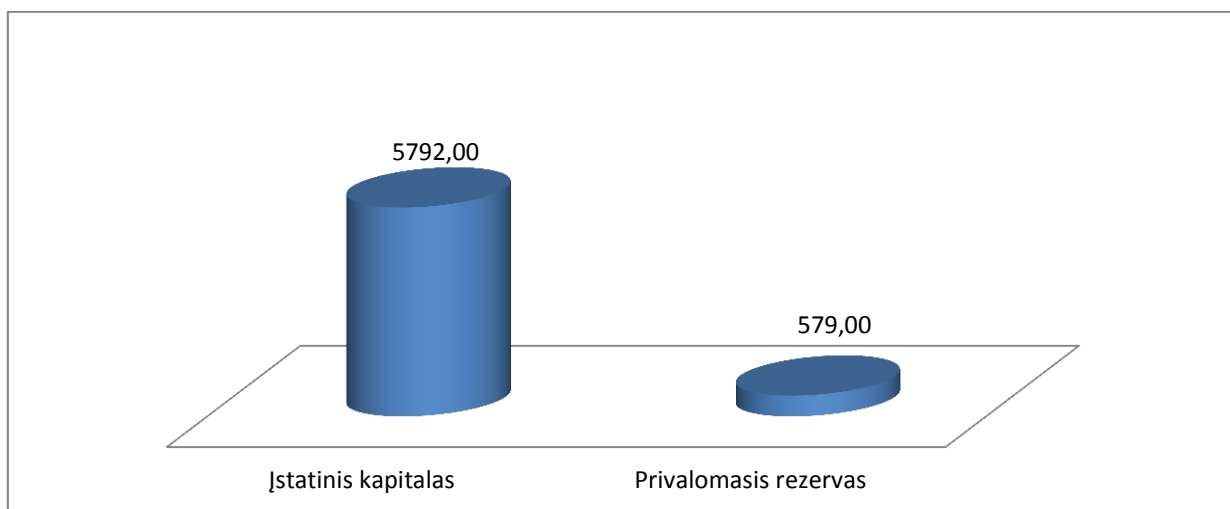
3.1 Nuosavybės apskaita

Iš pateikto sąskaitų plano (priedas Nr. 1) matosi, kad UAB „VILKARAGIS“ įstatinis kapitalas apskaitomas trečios klasės sąskaitoje Nr. 3011 – *Įstatinis kapitalas*. Įmonės įstatinis kapitalas yra 5792 Eur, kurį sudaro 200 (du šimtai) vnt. Apmokėtų paprastųjų vardinių nominalios vertės akcijų. Vienos akcijos nominali vertė 28,96 Eur. Visas 200 akcijų valdo vienas akcininkas. Per nagrinėjamąjį laikotarpį įstatinis kapitalas nebuvo nei didinamas, nei mažinamas (žr. lentelė Nr. 2).

UAB „VIKARAGIS“ nuosavo kapitalo sudėtis ir jo pokytis 2013 – 2016 metais

Straipsniai	2014 m.	2013 m.	Pokytis EUR	2015 m.	2014 m.	Pokytis EUR	2016 m.	2015 m.	Pokytis EUR	Bendras pokytis per visą laikotarpį
Nuosavas kapitalas	19215	22874	(3659)	22141	19215	2926	22506	22141	365	(368)
Kapitalas	5792	5792	-	5792	5792	-	5792	5792	-	-
Rezervai	579	579	-	579	579	-	579	579	-	-
Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	12844	16503	(3659)	15770	12844	2926	16135	15770	365	(368)
Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	6341	12678	(6337)	2926	6341	(3415)	365	2926	(2561)	(12313)

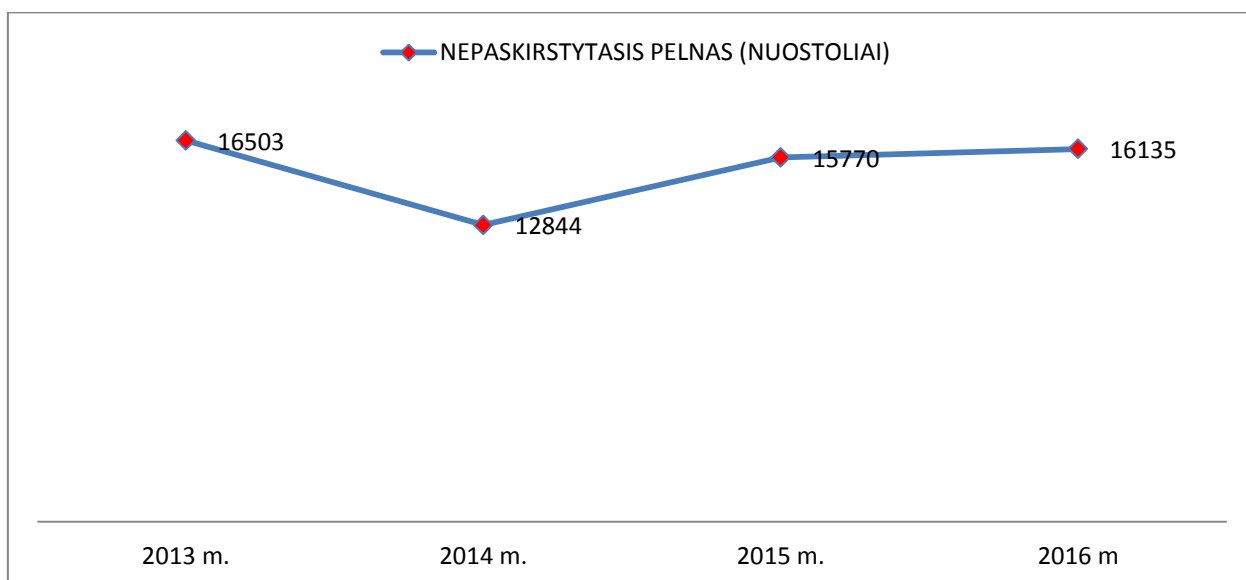
Iki nagrinėjamojo 2013 – 2016 metų laikotarpio įmonė dirbo pelningai ir buvo sudarytas privalomasis rezervas. LR Akcinių bendrovių įstatymas 59 str. 5 p. reglamentuoja, kad privalomojo rezervo suma turi būti ne mažesnė nei 1/10 įstatinio kapitalo. Kol ši suma mažesnė, atskaitymai į rezervą yra privalomi ir negali būti mažesni nei 1/20 grynojo pelno. Iki 2013 metų UAB „VILKARAGIS“ sudarė privalomąjį rezervą 579 Eur., tai ir sudarė 1/10 įstatinio kapitalo dalį (žr. 8 pav.). Privalomasis rezervas bendrovėje apskaitomas trečios klasės sąskaitoje Nr. 331- *Privalomasis rezervas*. Per visą laikotarpį privalomasis rezervas nepasikeitė (žr. lentelė Nr. 2).

8 pav. UAB „VILKARAGIS“ privalomojo rezervo palyginimas (Eur.)

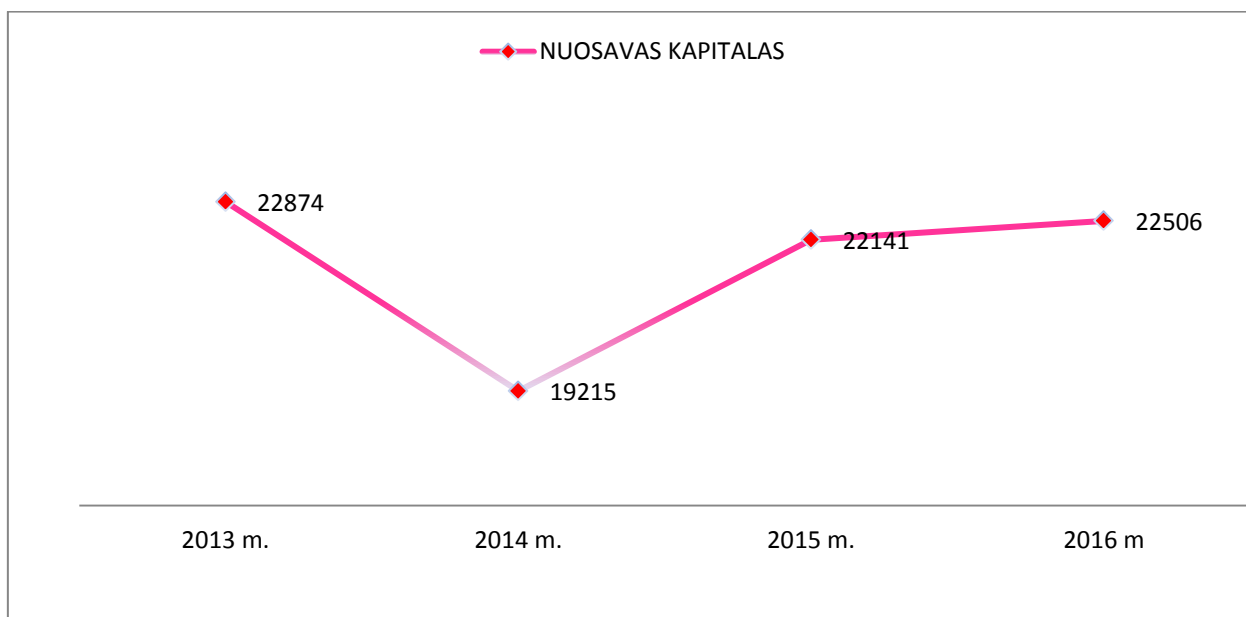
2013 metai UAB „VILKARAGIS“ grynasis pelnas (nuostoliai) (priedas Nr. 5) sudarė 12678 Eur. Ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) apskaitomas trečios klasės sąskaitoje Nr. 341 - *Ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)*. Ankstesniųjų metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) apskaitomas trečios klasės sąskaitoje Nr. 342 - *Ankstesniųjų metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)*. Tai sudaro visą nepaskirstytąjį pelną (nuostolį) ir parodomas balanse Nuosavo kapitalo eilutėje D.5 – *nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)*. Per

nagrinėjamąjį 2013 – 2016 metų laikotarpį bendrovė paskyrė ir išmokėjo dividendus tik 2014 metais. Pagal 2014 metų balaną (priedas Nr.2) matoma, kad ankstesniųjų metų nepaskirstytojo pelno (nuostolio) suma sumažėjo 10000 Eur, jį buvo skirta dividendams išmokėti. Priskirti ir neišmokėti dividendai apskaitomi ketvirtos klasės sąskaitoje Nr. 4490 – *Mokėtini dividendai*. Jų išmokėjimas lėmė 2014 metų nepaskirstyto pelno (nuostolio) pokytį (žr. 9 pav.).

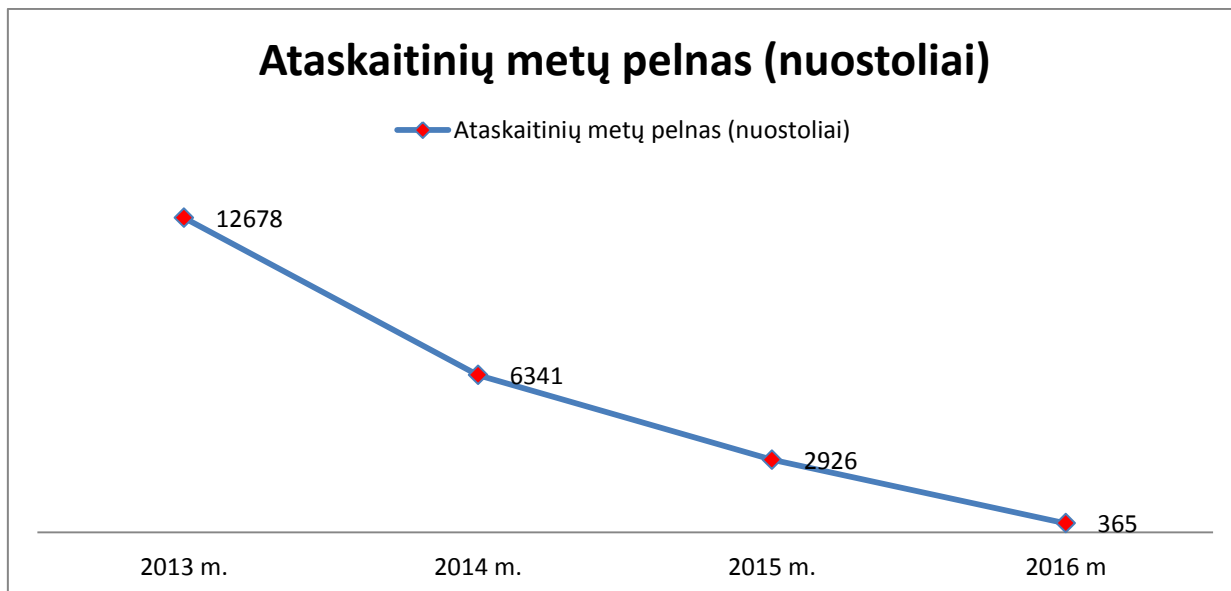
9 pav. UAB „VILKARAGIS“ nepaskirstyto pelno (nuostolio) pokytis 2013 – 2016 m. (Eur.)

Toks nepaskirstytojo pelno (nuostolio) pokytis lėmė ir nuosavo kapitalo pokytį (žr. 10 pav.). Kadangi nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) yra nuosavo kapitalo dalis.

10 pav. UAB „VILKARAGIS“ nuosavo kapitalo pokytis 2013 – 2016 m. (Eur.)

Kiekvienos nuosavo kapitalo dalies pasikeitimas įtakoja nuosavo kapitalo pokytį (sumažėjimą ar padidėjimą). Nagrinėjant UAB „VILKARAGIS“ 2014 – 2016 metų pelno (nuostolių) ataskaitas (priedai Nr. 5, 6, 7), matomas visų metų grynojo pelno (nuostolio) sumažėjimas (žr. 11 pav.).

11 pav. UAB „VILKARAGIS“ ataskaitinių metų pelno (nuostolio) pokytis 2013 – 2016 m.

Tam, kad išsiaiškinti kas lėmė 2013 – 2016 metų grynojo pelno sumažėjimą išanalizavau šio laikotarpio bendrovės dokumentus ir finansines ataskaitas.

Pradinis įmonės veiklos rezultatas atskleidžiamas atliekant pelno (nuostolių) horizontaliąją ir vertikaliąją analizę.

3.2 UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė

Kaip matyti iš lentelės Nr. 3 lyginant 2013 – 2014 metus pardavimo pajamos sumažėjo 0,44 proc., o savikaina padidėjo 1,23 proc., tai lėmė bendrojo pelno sumažėjimą 1,76 proc. Taip pat yra 2,76 proc. padidėjimas bendrųjų ir administracinių sąnaudų, kurios įtakojo grynąjį pelną, kuris sumažėjo net 49,98 proc.

UAB „VIKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2013 – 2014 metais

Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis	Pokytis (Eur)	Pokytis (proc.)
1.	Pardavimo pajamos	309400	310771	(1371)	-0,44
2.	Pardavimo savikaina	(138417)	(136731)	(1686)	1,23
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis			-	-
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	170983	174040	(3057)	-1,76
5.	Pardavimo sąnaudos			-	-
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	(163523)	(159125)	(4398)	2,76
7.	Kitos veiklos rezultatai			-	-
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos			-	-
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos			-	-
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos			-	-
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas			-	-
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos			-	-
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	7460	14915	(7455)	-49,98
14.	Pelno mokestis	(1119)	(2237)	1118	-49,98
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	6341	12678	(6337)	-49,98

Lyginant 2014 – 2015 metus (žr. lentelė Nr. 4) pardavimo pajamos padidėjo 0,64 proc., o savikaina padidėjo 1,06 proc., tai lėmė bendrojo pelno padidėjimą 0,29 proc. Taip pat matoma, kad bendrosios ir administracinės sąnaudos padidėjo 2,76 proc., dėl ko sumažėjo ir grynojo pelno pelningumo rodiklis net 53,86 proc.

UAB „VIKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2014 – 2015 metais

Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis	Pokytis (Eur)	Pokytis (proc.)
1.	Pardavimo pajamos	311368	309400	1968	0,64
2.	Pardavimo savikaina	(139883)	(138417)	(1466)	1,06
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis			-	-
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	171485	170983	502	0,29
5.	Pardavimo sąnaudos			-	-
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	(168043)	(163523)	(4520)	2,76
7.	Kitos veiklos rezultatai			-	-
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos			-	-
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos			-	-
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos			-	-
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas			-	-
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos			-	-
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	3442	7460	(4018)	-53,86
14.	Pelno mokestis	(516)	(1119)	603	-53,89
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2926	6341	(3415)	-53,86

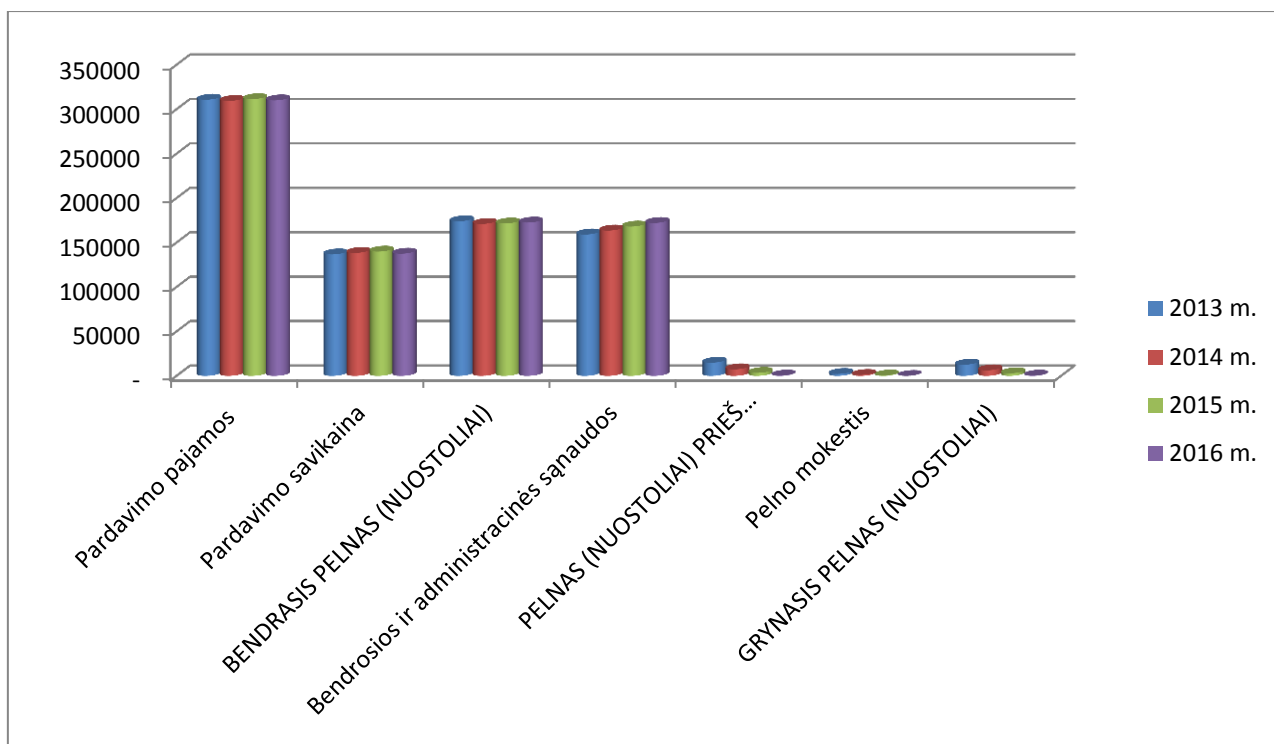
Lyginant 2015 – 2016 metus (žr. lentelė Nr. 5) pardavimo pajamos sumažėjo 0,42 proc., o savikaina sumažėjo 1,68 proc., tai lėmė bendrojo pelno padidėjimą 0,60 proc. Taip pat yra 2,41 proc. padidėjimas bendrųjų ir administracinių sąnaudų, kurios įtakojo grynąjį pelną, jo sumažėjimas net 87,53 proc.

5 lentelė

UAB „VIKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2015 – 2016 metais

Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis	Pokytis (Eur)	Pokytis (proc.)
1.	Pardavimo pajamos	310047	311368	(1321)	-0,42
2.	Pardavimo savikaina	(137526)	(139883)	2357	-1,68
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis			-	-
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	172521	171485	1036	0,60
5.	Pardavimo sąnaudos			-	-
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	(172092)	(168043)	(4049)	2,41
7.	Kitos veiklos rezultatai			-	-
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos			-	-
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos			-	-
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos			-	-
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas			-	-
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos			-	-
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	429	3442	(3013)	-87,54
14.	Pelno mokestis	(64)	(516)	452	-87,60
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	365	2926	(2561)	-87,53

Iš padarytų pelno (nuostolio) horizontaliosios analizės 2013 – 2016 metų duomenų matoma, kad pardavimo pajamų ir pardavimo savikainos rodikliai per visą laikotarpį buvo stabilūs. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų didėjimas labiausiai įtakojo bendrovės grynąjį pelną (žr. 12 pav.). Tačiau bendrovė turi ištirti, ar visos šios bendrosios ir administracinės sąnaudos buvo susijusios su naudos siekiu.

12 pav. UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) horizontaliosios analizės pokyčių dydžiai 2013 – 2016 m. (Eur.)

3.3 UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė

6 lentelė

UAB „VILKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2013 – 2014 metais

Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitiniai metai	Ataskaitinių metų rodiklių struktūra	Praėjusieji metai	Praėjusių metų rodiklių	Struktūriniai pokyčiai
1.	Pardavimo pajamos	309400	100	310771	100,00	0
2.	Pardavimo savikaina	138417	44,74	136731	44,00	0,74
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis					
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	170983	55,26	174040	56,00	-0,74
5.	Pardavimo sąnaudos					
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	163523	52,85	159125	51,20	1,65
7.	Kitos veiklos rezultatai					
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos					
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos					
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos					
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas					
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos					
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	7460	2,41	14915	4,80	-2,39
14.	Pelno mokestis	1119	0,36	2237	0,72	-0,36
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	6341	2,05	12678	4,08	-2,03

2014 metų pardavimo savikainos dalis sudarė 44,74 proc. pardavimo pajamų, palyginti su 2013 metais 44,00 proc. Pardavimų savikainos struktūrinis pokytis yra 0,74 procentinio punkto. Tai reiškia, kad įmonės pelno norma sumažėjo nuo 56 proc. (100-44) iki 55,26 proc. (100-44,74). Per ataskaitinį laikotarpį pardavimo savikaina padidėjo 0,74 procentiniu punktu ir 1,65 procentiniu punktu padidėjo bendrosios ir administracinės sąnaudos. Dėl to sumažėjo grynas pelningumas 2,03 procentinio punkto (žr. lentelė Nr. 6).

7 lentelė

UAB „VIKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikaloji analizė 2014 – 2015 metais

Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitiniai metai	Ataskaitinių metų rodiklių struktūra	Praėjusieji metai	Praėjusiųjų metų rodiklių	Struktūriniai pokyčiai
1.	Pardavimo pajamos	311368	100	309400	100,00	0
2.	Pardavimo savikaina	139883	44,93	138417	44,74	0,19
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis					
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	171485	55,07	170983	55,26	-0,19
5.	Pardavimo sąnaudos					
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	168043	53,97	163523	52,85	1,12
7.	Kitos veiklos rezultatai					
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos					
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos					
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos					
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas					
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos					
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	3443	1,11	7460	2,41	-1,31
14.	Pelno mokestis	516	0,17	1119	0,36	-0,20
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2926	0,94	6341	2,05	-1,11

2015 metų pardavimo savikainos dalis sudarė 44,93 proc. pardavimo pajamų, palyginti su 2014 metais 44,74 proc. Pardavimų savikainos struktūrinis pokytis yra 0,19 procentinio punkto. Tai reiškia, kad įmonės pelno norma sumažėjo nuo 55,26 proc. (100-44,74) iki 55,07 proc. (100-44,93). Per ataskaitinį laikotarpį pardavimo savikaina padidėjo 0,19 procentiniu punktu ir 1,12 procentiniu punktu padidėjo bendrosios ir administracinės sąnaudos. Dėl to sumažėjo grynas pelningumas 1,11 procentinio punkto (žr. lentelė Nr. 7).

2016 metų pardavimo savikainos dalis sudarė 44,36 proc. pardavimo pajamų, palyginti su 2015 metais 44,93 proc. Pardavimų savikainos struktūrinis pokytis sumažėjo 0,57 procentinio punkto. Tai reiškia, kad įmonės pelno norma padidėjo nuo 55,07 proc. (100-44,93) iki 55,64 proc. (100-44,36). Per ataskaitinį laikotarpį 1,54 procentiniu punktu padidėjo bendrosios ir administracinės sąnaudos. Dėl to sumažėjo grynas pelningumas 0,82 procentinio punkto (žr. lentelė Nr. 8).

UAB „VIKARAGIS“ pelno (nuostolių) vertikaloji analizė 2015 – 2016 metais

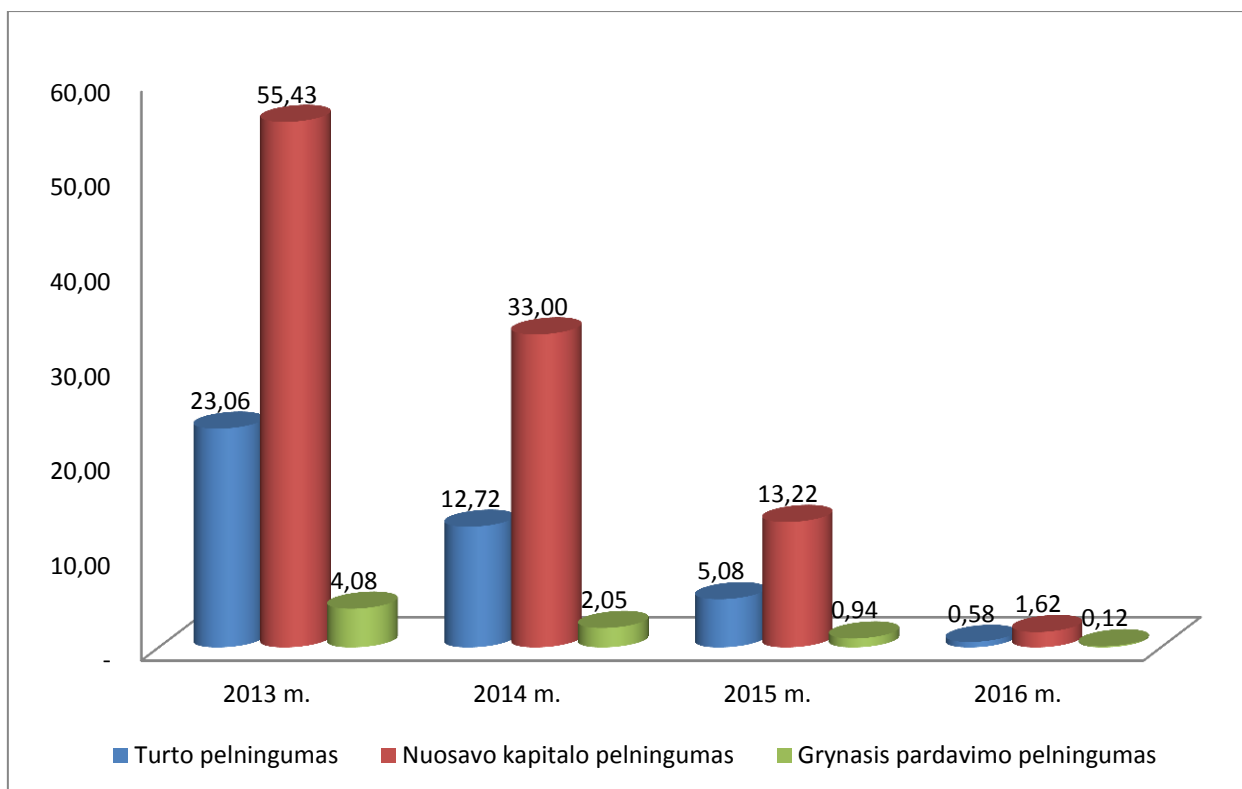
Eil. Nr.	Straipsniai	Ataskaitiniai metai	Ataskaitinių metų rodiklių struktūra	Praėjusieji metai	Praėjusių metų rodiklių	Struktūriniai pokyčiai
1.	Pardavimo pajamos	310047	100	311368	100,00	0
2.	Pardavimo savikaina	137526	44,36	139883	44,93	-0,57
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis					
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	172521	55,64	171485	55,07	0,57
5.	Pardavimo sąnaudos					
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	172092	55,51	168043	53,97	1,54
7.	Kitos veiklos rezultatai					
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos					
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos					
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos					
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas					
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos					
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	429	0,14	3442	1,11	-0,97
14.	Pelno mokestis	64	0,02	516	0,17	-0,15
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	365	0,12	2926	0,94	-0,82

Iš padarytų pelno (nuostolio) vertikaliosios analizės 2013 – 2016 metų duomenų matoma, kad įmonės pelno norma sumažėjo nuo 56,00 proc. (100-44,00) iki 55,64 proc. (100-44,36). Per nagrinėjamąjį laikotarpį bendrosios ir administracinės sąnaudos padidėjo 4,31 procentiniu punktu, tai įtakoją grynąjį pelningumą 3,96 procentinio punkto.

3.4 UAB „VILKARAGIS“ pelningumo rodikliai ir jų analizė

UAB „VILKARAGIS“ svarbiausi pelningumo rodikliai ir jų kitimo tendencijos įvertinimas per nagrinėjamąjį laikotarpį.

Iš atliktų apskaičiavimų (priedas Nr. 8). matyti, kad visi pelningumo rodikliai nagrinėjamoju laikotarpiu turėjo polinkį mažėti, tai pavaizduota (žr. 13 pav.).

13 pav. UAB „VILKARAGIS“ pelningumo rodikliai 2013 – 2016 m. (proc.)

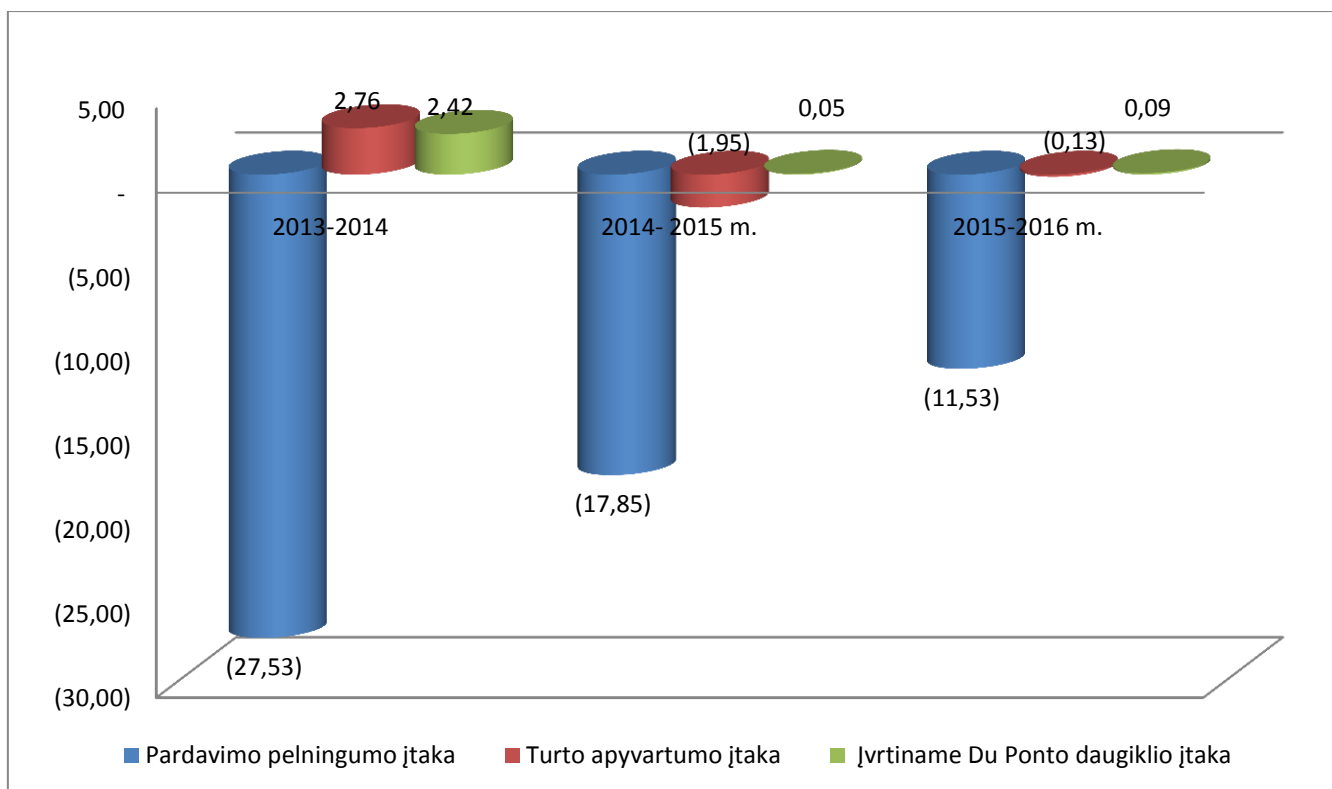
UAB „VILKARAGIS“ veiklos turto pelningumas kasmet mažėjo (nuo 23,06 proc. 2013 m. iki 0,58 proc. 2016 m.). Kapitalo pelningumas pakito irgi mažėjančia linkme (nuo 55,43 proc. 2013 m. iki 1,62 proc. 2016 m.). Duomenys rodo, kad analizuojamos įmonės grynasis pardavimo pelningumo rodiklis nagrinėjamoju laikotarpiu buvo žemas ir krito dar daugiau – net 3,96 proc. (4,08 proc. – 0,12 proc.).

3.5 UAB „VILKARAGIS“ kapitalo pelningumą veikiančių veiksnių analizė

Atliekant išsamesnę pelningumo rodiklių analizę turi būti apskaičiuojami veiksniai, turėję įtakos pelningumo rodiklių pokyčiui. Nuosavo kapitalo pelningumui turi įtakos trys veiksniai: grynasis pardavimo pelningumas, turto apyvartumas ir kapitalo struktūra (turto ir kapitalo santykis).

$$\text{NKP} = \text{grynasis pelnas} / \text{nuosavas kapitalas} = \text{grynasis pelnas} / \text{pardavimo pajamos} * \text{pardavimo pajamos} / \text{turtas} * \text{turtas} / \text{nuosavas kapitalas}.$$

Iš atliktų apskaičiavimų (priedas Nr. 9). matyti, kad per nagrinėjamąjį laikotarpį didžiausią neigiamą poveikį nuosavo kapitalo pelningumui darė pardavimo pelningumas (žr. 14 pav.).

14 pav. UAB „VILKARAGIS“ kapitalo pelningumą veikiantys veiksniai 2013 – 2016 m. (proc.)

Per laikotarpį 2013 – 2014 metų pardavimo pelningumas sumažino nuosavo kapitalo pelningumą net 27,53 proc., turto apyvartumas turėjo teigiamą nedidelį poveikį 2,76 proc., ir Du Ponto daugiklis – teigiamą poveikį 2,42 proc.

Per laikotarpį 2014 – 2015 metų pardavimo pelningumas sumažino nuosavo kapitalo pelningumą net 17,85 proc., turto apyvartumas taip pat turėjo neigiamą poveikį 1,95 proc., ir Du Ponto daugiklis – nors ir mažesni, bet teigiamą poveikį 0,05 proc.

Per laikotarpį 2015 – 2016 metų pardavimo pelningumas sumažino nuosavo kapitalo pelningumą 11,53 proc., turto apyvartumas turėjo neigiamą poveikį 0,13 proc., ir Du Ponto daugiklis – teigiamą poveikį 0,09 proc.

Taigi bendra visų pelningumo rodiklių mažėjimo tendencija reikalauja tolesnės analizės, leidžiančios nustatyti neigiamų pokyčių ir tendencijų priežastis. Priežastys gali būti vidinės, priklausančios nuo pačios įmonės veiklos, ir išorinės, susijusios su makroekonominė padėtimi, bei verslo vykdymo aplinkybėmis valstybiniu mastu. Atskleistos vidinės priežastys gali padėti pagerinti finansinę įmonės būklę, o išorinės priežastys yra sunkiai valdomos – tik tiek, kiek įmonė sugeba prie jų prisitaikyti.

IŠVADOS

1. Kiekviena organizacija, nepriklausomai nuo jų organizacinių – teisinių formų nuosavybės turi ekonominius išteklius - kapitalą, kuris yra būtinas finansų ir ekonominės veiklos vykdymui. Nuo kapitalo dydžio, nuo optimalios kapitalo struktūros, nuo jo pagrįsto panaudojimo priklauso organizacijos finansinė būklė ir jos veiklos rezultatas.
2. Viena svarbiausių problemų, su kuria tenka susidurti įmonės vadovams yra efektyviai paskirstyti nuosavo kapitalo lėšas tolimesnei įmonės ekonominei veiklai vykdyti. Todėl turi būti padaryti tyrimai, analizė. Finansinė analizė tiria finansinę įmonės veiklą pagal įvairius finansinius rodiklius, jų tarpusavio ryšius ir priklausomybę, nustato jų apskaičiavimo ir tyrimo metodiką.
3. Kiekvienos nuosavo kapitalo dalies pasikeitimas įtakoja nuosavo kapitalo pokytį (sumažėjimą ar padidėjimą). Nagrinėjant UAB „VILKARAGIS“ 2014 – 2016 metų pelno (nuostolių) ataskaitas, matomas visų metų grynojo pelno (nuostolio) sumažėjimas, kuris įtakoja įmonės nuosavą kapitalą, bet iš pateiktų ataskaitų nuosavo kapitalo pasikeitimo dinamikos nesimato, nes nuo 2014 metų iš nepaskirstytojo pelno (nuostolių) nebuvo skirti ir mokami dividendai. Per visą laikotarpį įmonės pelno norma sumažėjo, o bendrosios ir administracinės sąnaudos padidėjo, tai įtakoja grynojo pelningumo mažėjimą.
4. Atliekant išsamesnę pelningumo rodiklių analizę buvo apskaičiuojami veiksniai, turėję įtakos pelningumo rodiklių pokyčiui. Nuosavo kapitalo pelningumui turi įtakos trys veiksniai: grynasis pardavimo pelningumas, turto apyvartumas ir kapitalo struktūra (turto ir kapitalo santykis). Per nagrinėjamąjį laikotarpį didžiausią neigiamą poveikį nuosavo kapitalo pelningumui darė pardavimo pelningumas. Taigi šio pelningumo rodiklio mažėjimo tendencija reikalauja tolesnės analizės, leidžiančios nustatyti neigiamų pokyčių ir tendencijų priežastis. Priežastys gali būti vidinės, priklausančios nuo pačios įmonės veiklos, ir išorinės, susijusios su makroekonominė padėtimi, bei verslo vykdymo aplinkybėmis valstybiniu mastu. Atskleistos vidinės priežastys gali padėti, pagerinti finansinę įmonės būklę, o išorinės priežastys yra sunkiai valdomos – tik tiek, kiek įmonė sugeba prie jų prisitaikyti.

REKOMENDACIJOS

1. UAB „VILKARAGIS“ vadovybei atkreipti dėmesį į bendrųjų ir administracinių sąnaudų straipsnio pokyčius, kad įvertinti, ar visos šios sąnaudos buvo susijusios su naudos siekiu.

LITERATŪRA

1. Bagdžiūnienė V. (2012). Apskaitos praktika. Vilnius: Inforastras
2. Bajorūnienė I.S., Christauskas Č. (2011). Apskaitos praktikumas. Kaunas : Technologija.
3. Buckūnienė O. (2005). Ūkio subjektų finansai. Vilnius: Vilniaus kolegija.
4. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. (2007). Finansų analizė. Kaunas: Technologija.
5. Cibulskienė D., Lileikienė A., Marčišauskienė J. (2008). Kapitalo struktūros sprendimai kaip apsisprendimo problema modernioje finansavimo teorijoje.
6. Gudaitienė O. (2004). Apskaitos pradmenys. Mokomoji knyga. Vilnius: Vilniaus kolegija.
7. Juozaitienė L. (2007). Įmonės finansai: analizė ir valdymas: vadovėlis. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
8. Kalčinskas G. (2015). Buhalterinės apskaitos pagrindai . Vilnius: Pačiolis.
9. Kalčinskas G., Černius G., ir kiti (2000). Buhalterio žinynas. Vilnius: Pačiolis.
10. Kanapickienė R., Rudžionienė K., Jefimovas B. (2006). Įmonių apskaita. Kaunas: mokomoji knyga.
11. Mackevičius J., Poškaitė D., Villis L. (2011). Finansinė analizė. Vilnius: Mykolo Romerio univrsitetas.
12. Martinkus B., Žilinskas V. (2001). Ekonomikos pagrindai. Kaunas: Technologija.
13. Smalenskas G. (1999). Įmonių kapitalo ir kredito padengimo skaičiavimai. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
14. Subačienė R., Budrionytė R., Senkus K. (2012). Finansinė apskaita. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla
15. Vaivienė R. (2005). Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: Tyto alba.
16. 1-asis verslo apskaitos standartas „Finansinė atskaitomybė“. VŠĮ LR apskaitos institutas (2016).
17. 2-asis verslo apskaitos standartas „Balansas“. VŠĮ LR apskaitos institutas (2016).
18. 4-asis verslo apskaitos standartas „Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita“. VŠĮ LR apskaitos institutas (2016).
19. 8-asis verslo apskaitos standartas „Nuosavas kapitalas“ VŠĮ LR apskaitos institutas (2016).
20. Apskaitos, audito ir mokesčių aktualijos. <http://www.aktualijos.lt/>.
21. Apskaitos ir mokesčių apžvalga. <http://www.verslobanga.lt/lt/ama>.

22. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas (2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX–574 Vilnius) [Interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt>.
23. Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas (2003 m. gruodžio 18 d. Nr. IX-575 Vilnius). [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt>.
24. Mokesčių žinios <http://www.mzinios.lt>.